

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 F per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

DE DWANGSOM (*)

1. Een les geven over de *dwangsom* kan misschien wel op het eerste gezicht bevreemdend lijken, wanneer men bedenkt dat de eigenlijke *dwangsom* in het Belgisch recht van vandaag onaanvaardbaar wordt geacht (1).

De *dwangsom* is immers een bijkomende veroordeling van de schuldenaar om aan de schuldeiser een geldsom te betalen (meestal per dag berekend), zonder enig verband met de schade die de schuldeiser ondergaat of zal ondergaan ingevolge niet- of niet-tijdige uitvoering van de hoofdverbintenis, ten einde op de schuldenaar druk uit te oefenen opdat hij de tegen hem uitgesproken hoofdveroordeling zou nakomen.

De Belgische rechter heeft thans niet het recht een dergelijke *dwangsom* uit te spreken ten einde zijn vonnis meer kracht bij te zetten.

Over het al dan niet geoorloofd zijn van de *dwangsom* werd destijds zeer fel gediscussieerd. In de vroegere rechtspraak vindt men trouwens arresten en vonnissen, die uitdrukkelijk en onomwonden *dwangsommen* uitspreken. Thans is dat niet meer het geval; nochtans constateren wij dat onder de vorm van een verhoogde schadevergoeding — dus een soort gemilderde of zelfs verkapte *dwangsom* — hetzelfde doel wordt nagestreefd.

Wie vandaag in België dus met de toepassing van de eigenlijke *dwangsom* vertrouwd wil geraken, moet noodzakelijkerwijze in Nederland en in Frankrijk te rade gaan, omdat daar de *dwangsom* een belangrijke plaats in de rechtspraak inneemt.

Regelmatig wordt in deze landen de toepassing van de *dwangsom* gevorderd en in zeer vele gevallen toegestaan. Een recent geval kan hier wel even vermeld worden.

2. Onlangs werd voor de *tribunal de la Seine* tegen een filmaatschappij een eis ingesteld door de prins van Arenberg, omdat zij zich gekrenkt voelden wegens het gebruik van hun familienaam in een bepaalde door deze maatschappij in omloop gebrachte film : « Attendu que les princes Charles-August-Armand d'Arenberg et Armand-Elie-Louis d'Arenberg assignent la Société Columbia Films et la Société des Productions Iéna

pour : s'entendre interdire de continuer la représentation sonore ou écrite du nom patronymique d'Arenberg dans le film « Babette s'en va-t-en guerre », à peine d'une astreinte de 1.000 NF par infraction constatée, s'entendre en outre condamner à payer à chacun des demandeurs une somme de 100.000 NF à titre de dommages intérêts et à régler les frais de la publication de la décision dans 10 journaux quotidiens choisis par les demandeurs » (2).

Opvallend is het feit dat uit deze overweging blijkt dat de eisers aan de rechter vroegen dat hij het verder gebruik van hun naam in de gemelde film zou verbieden « à peine d'une astreinte de 1.000 NF par infraction constatée ».

Astreinte, afkomstig van het latijnse woord *adstringere*, (verplichten, binden, dwingen), wordt algemeen vertaald door de Nederlandse term *dwangsom* (3).

Deze rechtsterm wordt echter in de laatste jaren angstvallig door de Belgische rechter vermeden.

Wanneer hij dan toch een gelijkaardig doel wil nastreven als zijn Franse kollega, dan grijpt hij naar de middelen die hem geboden worden door de wettelijke bepalingen op de schadevergoeding, schadevergoeding waartoe de schuldenaar gehouden is indien hij de verbintenis *in specie* niet uitvoert.

Wij moeten nochtans eerst even enkele basisprincipes van het verbintenissenrecht in herinnering brengen en meer speciaal die in verband met de uitvoering van verbintenissen.

Daarna kunnen wij een onderzoek instellen naar de manier waarop in deze principes een grondslag gezocht werd en nog wordt voor een dwangmiddel in de aard van de *dwangsom*, zoals die in de buurlanden zonder omwegen uitgesproken wort.

1 §. Algemene principes.

3. Wanneer de schuldenaar zijn verbintenissen niet nakomt, dan kan de schuldeiser, mits hij over een uitvoerbare titel — meestal een vonnis — beschikt, tot de gedwongen uitvoering doen overgaan. Deze gedwongen uitvoering kan van directe aard zijn, d.w.z. dwingen tot het werkelijk nakomen van de verbintenis. Is deze rechtstreekse uitvoering (reële executie) niet mogelijk, dan zal een gelijkwaardige uitvoering moeten bevolen worden door het toekennen van een vervangende schadeloosstelling.

(*) Tekst van de openbare les, gegeven in de Aula van de Rijksuniversiteit te Gent op vrijdag 14 december 1962 te 15 uur, tot het bekomen van de graad van Geaggregeerde van het Hoger Onderwijs.

Hoewel artikel 1142 van het burgerlijk wetboek bepaalt dat iedere verbintenis om iets te doen wordt opgelost in schadevergoeding, ingeval de schuldenaar de verbintenis niet nakomt, moet toch duidelijk onderlijnd worden dat de *rechtstreekse uitvoering de regel* is ⁽⁴⁾, hetgeen trouwens zeer uitdrukkelijk beklemtoond wordt in artikel 1243 van het burgerlijk wetboek: « De schuldeiser kan niet genoodzaakt worden een andere zaak aan te nemen dan die welke hem verschuldigd is, al heeft ook de aangeboden zaak een gelijke of zelfs een grotere waarde ».

Deze regel is het logisch resultaat van het fundamenteel principe, dat neergeschreven staat in artikel 1134 van het burgerlijk wetboek, volgens hetwelk de aangegane overeenkomsten de partijen tot wet strekken en door deze laatste te goeder trouw moeten ten uitvoer gebracht worden. De eerbied voor het gegeven woord geeft inderdaad de schuldeiser het recht om de rechtstreekse uitvoering van de verbintenis te vorderen ⁽⁵⁾.

Dit principe geldt *a fortiori* voor de verbintenissen die hun oorsprong in de wet vinden, omdat moeilijk kan aanvaard worden dat de schuldenaar zich aan het gebod van de wet zou kunnen onttrekken om slechts tot schadevergoeding te worden veroordeeld.

4. De regel van de rechtstreekse uitvoering zal nochtans *uitzondering* lijden in bepaalde gevallen.

In de eerste plaats kan het voorkomen dat de uitvoering *in natura* niet meer mogelijk is. Dit zal bv. het geval zijn wanneer het voorwerp dat moest geleverd worden, vernietigd werd. Dit zal ook het geval zijn wanneer een handelsvennootschap, die een handelsregister had aangeworven voor een bepaalde periode, vóór het verstrijken van die periode vereffend wordt ⁽⁶⁾.

Verder zal bij verbintenissen iets niet te doen, de rechtstreekse uitvoering uiteraard niet mogelijk zijn, tenzij, op grond van artikel 1143 van het burgerlijk wetboek, de schuldeiser zou vragen hetgeen in strijd met de verbintenis verricht werd, te vernietigen op kosten van de schuldenaar.

Ten slotte zal de rechtstreekse uitvoering evenmin mogelijk zijn, zo men, voor het stellen van een welbepaalde daad, op de persoon van de schuldenaar zelf geweld zou moeten plegen. Een dergelijk gewelddadig optreden ware immers strijdig met onze rechtsorde: « *Nemo potest praecise cogi ad factum* » ⁽⁷⁾.

Dit zal het geval zijn niet alleen voor de verbintenissen *intuitu personae* (bv. een kunstschilder, die beloofd heeft een welbepaald doek te schilderen), maar ook voor de verbintenissen om iets te doen in het algemeen (art. 1142 B.W.) De enige wettelijke uitzondering wordt voorzien door artikel 1144 van het burgerlijk wetboek, volgens hetwelk de schuldeiser kan gemachtigd worden om zelf de verbintenis te doen uitvoeren op kosten van de schuldenaar.

5. Het is precies om de schuldeiser niet te verplichten genoeg te moeten nemen met de vervangende schadevergoeding en om ook in de zo pas opgesomde gevallen de mogelijkheid van rechtstreekse uitvoering kracht bij te zetten, dat de wetgever zelf allerlei *dwangmiddelen* heeft voorzien en dat de rechtspraak gemeend heeft er nog te moeten aan toevoegen, nl. de dwangsom.

6. Vooraleer nochtans de dwangsom meer *in extenso* te ontleden, past het even, doch zeer overzichtelijk, in herinnering te brengen op welke wijze, buiten de dwangsom, een *veroordeling kracht kan worden bijgezet* ⁽⁸⁾.

Bij de verbintenissen die een geven tot voorwerp hebben zal de rechtstreekse uitvoering meestal gemakkelijk kunnen geschieden. Is het voorwerp van deze verbintenis een geldsom, dan kan op de goederen van schuldenaar beslag worden gelegd — tenzij de schuldenaar niets bezit of in staat van faillissement verkeert —, of zal het conventioneel strafbeding (art. 1226, e.v. B.W.) ⁽⁹⁾ als prikkel volstaan. Is het voorwerp een bepaalde zaak en bestaat het nog, dan kan het in beslag genomen worden (zie bv. art. 1610 B.W.). Is het voorwerp tenslotte een soortzaak, dan kan de schuldeiser zich, ingevolge het reeds besproken artikel 1144 van het burgerlijk wetboek, elders op kosten van de schuldenaar soortgelijke zaken aanschaffen ⁽¹⁰⁾.

Bij de verbintenissen tot doen of laten, kan zoals reeds gezegd, de vraag gesteld worden hoe de werkelijke uitvoering zal afgedwongen worden.

Buiten de mogelijkheden, die zoals gezegd door de artikelen 1143 en 1144 van het burgerlijk wetboek aan de hand worden gedaan, kan, wanneer een verbintenis strekt tot het verrichten van een rechtshandeling, het vonnis beschikken dat het rechtsgevolg zal intreden zonder de medewerking van de schuldenaar ⁽¹¹⁾. Zo kan een belofte van overeenkomst door de rechter in een overeenkomst omgezet worden, zodat het vonnis als akte zal gelden, b.v. van verkoop of van huur ⁽¹²⁾. Wanneer de verkoper van een onroerend goed weigert de verkoopakte te laten verlijden, dan kan de rechter beschikken dat het vonnis als akte zal gelden om in de registers van de hypotheeken te worden overgeschreven ⁽¹³⁾. In geval van weigering om een compromis in uitvoering van een scheidsrechtelijk beding te tekenen ⁽¹⁴⁾ of om in uitvoering van een dergelijk beding de scheidsrechters aan te duiden ⁽¹⁵⁾, kan de rechter vonnis verlenen dat als compromis zal gelden of zelfs tot aanduiding van scheidsrechters overgaan.

7. Er bestaan tenslotte nog een reeks specifieke *dwangmiddelen*, die in afzonderlijke wetteksten gereguleerd werden.

De *lijfsdwang* of gevangenneming wegens schulden, oorspronkelijk voorzien in het burgerlijk wetboek (art. 2059 tot 2070 B.W.), werd grotendeels opgeheven ingevolge de wetten van 21 maart 1859 en 27 juli 1871, zodat het toepassingsgebied ervan uiterst beperkt blijft.

Dit middel wordt zelden in werkelijkheid omgezet ⁽¹⁶⁾, niet alleen omdat het bij toepassing zijn werking als dwangmiddel verliest, maar ook en vooral omdat de schuldeiser zelf de kosten van onderhoud van de gevangenen schuldenaar moet dragen: « *la prison ne paye pas* » schreef De Page zeer te recht ⁽¹⁷⁾.

Doch er bestaan, hoewel eerder uitzonderlijk, ook zelfs *publiekrechtelijke straffen* (geldboeten en gevangenisstraffen) om de niet-uitvoering van een veroordeling strafbaar te stellen. Het niet-uitvoeren gedurende drie maanden van een in kracht van gewijsde getreden veroordeling om levensonderhoud te betalen, wordt als misdrijf van verlating van familie strafbaar gesteld (art. 391 *bis* S.W.B.) ⁽¹⁸⁾; ook de onttrekking of poging tot onttrekking van het kind aan diegene aan wie de bewaking door een gerechtelijke beslissing werd toevertrouwd, is strafbaar (art. 369 *bis* S.W.B.) ⁽¹⁹⁾. Een zeer belangrijke strafsancie is die welke bepaald werd door het koninklijk besluit nr. 55 van 23 december 1934 betreffende de onrechtmatige mededinging. Zodra de beschikking van de voorzitter van de rechtbank van koophandel, zetelend zoals in kortgeding, in kracht van gewijsde getreden is, wordt elke inbreuk op het uitgesproken bevel of verbod strafbaar gesteld met geldboeten, terwijl publicatie en aanplakking van het

vonnis kan bevolen worden en herhaling binnen de vijf jaren zelfs met gevangenisstraffen gesanctioneerd wordt.

Men kan ook tenslotte een soort van *wettelijke dwangsom* zien o.m. in de verhogingen of bijslagen, die in geval van gerechtelijke invordering door de Rijksmaatschappelijke Zekerheid en door de Rijksdienst voor de pensioenen door de betrokkenen verschuldigd zijn naast de moratoire interesten ⁽²⁰⁾. Het is duidelijk dat men hierdoor de schuldenaars van de bijdragen of premies wil dwingen tijdig de verschuldigde betalingen te doen.

2 §. De dwangsom.

8. Zoals gezegd, was men de mening toegedaan dat, hoe belangrijk de bestaande dwangmiddelen ook waren, zij onvoldoende bleken om in vele gevallen de schuldenaar te verplichten tot de werkelijke uitvoering van zijn verbintenissen over te gaan.

Daarom heeft de rechtspraak een specifiek dwangmiddel uitgedacht, nl. de *dwangsom*: geldsom, waartoe iemand, onafhankelijk van de werkelijk geleden schade, in een privaatrechtelijk geding veroordeeld wordt, indien, zo lang of zo dikwijls hij niet voldoet aan datgene waartoe hij door het vonnis gehouden wordt verklaard ⁽²¹⁾. Wij staan hier wezenlijk voor pretoriaans recht, zoals trouwens blijkt uit de toepassing ervan zowel in België (vóór 1924) als in Nederland (vóór 1932) en in Frankrijk.

De meest extreme toepassing hiervan vinden we in een vonnis van de rechtbank van Fontainebleau van 25 januari 1865, trouwens terecht hervormd door het Hof van Beroep te Parijs ⁽²²⁾.

Een zekere heer Pourchet had een overeenkomst gesloten met de toen hoog aangeschreven kunstschilderes Rosa Bonheur, waarbij deze laatste zich verbond een schilderij te maken (*un labourage, un attelage de chevaux et de boeufs*) van bepaalde afmetingen en voor de prijs van 10.000 F. Toen dit werk na 4 jaar wachten nog niet uitgevoerd was, dagvaardde Pourchet de kunstschilderes in uitvoering van de overeenkomst, waarop de rechtbank volgend vonnis verleende: « Ordonne que dans un délai de six mois, à partir de la signification du jugement, Rosa Bonheur devra livrer à Pourchet un tableau composé et peint par elle, conformément aux conventions susvisées; dit que, ce délai expiré, elle paiera audit Pourchet 20 F par jour de retard pendant trois mois, temps après lequel il sera fait droit aux dommages-intérêts... ».

9. Wanneer onderlijnd werd dat de praktijk van de dwangsom uit de rechtspraak is ontstaan, moet nochtans gewezen worden op de sterk *uiteenlopende evolutie* in de naburige landen en ten onzent.

In Frankrijk werd de dwangsom voortdurend en ondubbelzinnig door de rechtspraak, zelfs door die van het Hof van Cassatie, toegepast en als drukkingsmiddel goedgekeurd. De dwangsom werd daarenboven uitdrukkelijk in de Franse wet van 21 juli 1949 opgenomen ten einde de uitzetting van huurders te kunnen bespoedigen.

In Nederland kwam het wel voor, dat de lagere rechters hun veroordelingen kracht trachtten bij te zetten door een dwangsom ⁽²³⁾, hoewel de Hoge Raad hiervan meestal niet wilde weten ⁽²⁴⁾. Hier heeft de wetgever evenwel uitdrukkelijk deze rechtsfiguur ingevoerd door de wet van 29 december 1932, die in het Nederlands wetboek van burgerlijke rechtsvordering de artikelen 611a en 611b invoerde.

In België ten slotte hebben de lagere rechtsmachten lange tijd de dwangsom toegepast, tot wanneer het Hof van Cassatie in 1924 principieel, in navolging van een eenparige rechtsleer, de dwangsom als een onwettelijk procédé veroordeelde. Sindsdien pooft men herhaaldelijk een nauwkeurig onderscheid te maken tussen de vergoeding van toekomstige schade en de dwangsom, poging waarin men evenwel niet altijd slaagt.

10. Reeds in 1824 werd door het Hof van Beroep te Brussel aanvaard dat het meest efficiënte middel om de gehuwde vrouw te verplichten naar de echtelijke woonst terug te keren, bestaat in « la fixation d'une somme d'argent, par forme de pénalité, pour chaque jour de retard que l'appelante mettra à remplir l'obligation susdite » ⁽²⁵⁾.

Herhaaldelijk verklaarde de *rechtspraak* dat een geldsom als *moyen coercitif, commination de peine, pénalité comminatoire, commandement judiciaire, clause pénale*, toelaatbaar moet worden geacht ⁽²⁶⁾.

Rond 1880 doet zich wel een lichte wijziging voor, doordat het Hof van Cassatie op 9 januari 1879 zijn eerste arrest in deze aangelegenheid velt ⁽²⁷⁾. Het Hof van Beroep te Brussel had in zijn arrest *a quo* uitdrukkelijk verklaard dat de rechtbanken het recht hebben « de sanctionner leurs décisions par des clauses pénales pour en assurer l'exécution ». Desondanks was het Hof van Cassatie van oordeel dat de veroordeling tot een geldsom per dag vertraging om de gehuwde vrouw te dwingen de echtelijke woonst te vervoegen, als een vorm van schadeloosstelling moest beschouwd worden en dienvolgens geldig was.

Gelijkaardige beschouwingen vindt men terug in de hierop volgende Cassatiearresten van 15 maart 1883 ⁽²⁸⁾, 23 juni 1887 ⁽²⁹⁾, 16 mei 1889 ⁽³⁰⁾ en 18 mei 1899 ⁽³¹⁾.

Bij het onderzoek van deze arresten is gebleken dat het Hof van Cassatie het veroordelen tot een dwangsom noch uitdrukkelijk goedgekeurde ⁽³²⁾, noch uitdrukkelijk afkeurde ⁽³³⁾. Veeleer mag aangenomen worden dat het hoogste Hof het probleem van de dwangsom niet inzag en aan de feitenrechter toeliet *ad futurum* te veroordelen tot een schadevergoeding, van zodra de schade en de hoegrootheid ervan met zekerheid konden voorzien worden op het ogenblik van de uitspraak ⁽³⁴⁾.

Tengevolge van deze, overigens dubbelzinnige en vrij formalistische uitspraken van het Hof van Cassatie, werden verschillende arresten en vonnissen geveld, die dikwijls het bedrag van de schadeloosstelling buitensmate verhoogden, maar naar de vorm de zienswijze van het Hof van Cassatie eerbiedigden ⁽³⁵⁾.

Van deze rechtspraak kan gezegd worden, in navolging van Fréjaville ⁽³⁶⁾ dat zij de dwangsom toepasten « sous le voile des dommages-intérêts »: het was een verkapte dwangsom.

11. Op één gebied nochtans bleef men de dwangsom uitdrukkelijk toepassen nl. in *kortgeding*, teneinde de bevelschriften meer kracht bij te zetten. Hier kon men inderdaad moeilijk voorhouden dat het om een schadevergoeding ging, daar dit regelrecht in strijd zou zijn met de bevoegdheid van de voorzitter in kortgeding, die immers slechts voorlopige voorzieningen mag treffen en dus geenszins een definitieve vergoeding kan toekennen, omdat hierdoor het geschil ten gronde zou beslecht worden. Herhaaldelijk werd bevestigd dat de voorzitter in kortgeding een dwangsom mag uitspreken om zijn uitspraak te doen naleven ⁽³⁷⁾. Dit bleef duren tot een hardnekkige pleiter eindelijk het geschil tot voor het Hof van Cassatie bracht, dat voor de eerste

maal een principieel arrest velt, nl. op 24 januari 1924, na een uitvoerig gemotiveerd advies van de heer Procureur-Generaal Terlinden (38).

De electriciteitsmaatschappij van Seraing had de elektrische stroom bij sommige abonneuten afgesneden, doch de gemeente had de stroomtoevoer opnieuw hersteld. Zij werd in kortgeding gedagvaard en bij bevelschrift veroordeeld om de zaken in hun vroegere staat te herstellen op *straf* van 100 F per dag vertraging en voor elke niet-afgesneden stroomverbinding. Na een bevestiging door het Hof van Beroep te Luik, dat de uitgesproken veroordeling aanvaardde «à titre d'astreinte pénale, indépendamment de tout dommage», bracht de gemeente de zaak voor het Hof van Cassatie.

Het Hof maakte ditmaal een duidelijk onderscheid tussen de geldelijke veroordelingen die het karakter van een dwangmiddel of zelfs van een straf hadden, en de schadeloosstelling die in geval van niet-uitvoering van een verbintenis precies moet dienen om de geleden schade te herstellen.

Hierdoor kwam er eensgezindheid tussen de rechtspraak en de rechtsleer, die reeds sinds lange tijd de praktijk van de dwangsom hadden veroordeeld (zie verder, nr. 12).

Sindsdien hebben de hoven en rechtbanken en ook het Hof van Cassatie herhaaldelijk bevestigd dat van een toepassing van de dwangsom in België geen sprake kan zijn, maar dat slechts vergoeding kan worden toegekend voor werkelijke schade in geval van niet-uitvoering, zelfs zo die schade enkel toekomstig is (39). Dat sommige feitenrechtters niet altijd duidelijk het onderscheid formuleerden, blijkt uit de uitspraken die toch nog moesten verbroken worden (40).

12. Het past nu, aan de hand van deze rechtspraak en van de desbetreffende rechtsleer, na te gaan welke *argumenten* tegen de erkenning van de dwangsom kunnen ingebracht worden.

In de eerste plaats laat men terecht opmerken dat de rechters een toegewezen bevoegdheid hebben (art. 92 en 93 G.W.) (41). Vermits de wetgever zelf de uitvoeringsmodaliteiten van een vonnis heeft vastgelegd, mag de rechter zich geen macht toeëigenen, die de wet hem niet verleent, en dus geen dwangsom uitspreken.

Deze uitbreiding van de rechterlijke bevoegdheid zou daarenboven tot willekeur leiden: «Tout homme qui a du pouvoir, est porté à en abuser» (42).

Verder zou door de veroordeling tot een dwangsom een werkelijke straf worden uitgesproken, hetgeen in strijd is met artikel 9 van de Grondwet, volgens hetwelk geen straf mag ingevoerd of toegepast worden dan uit kracht van een wet: «Nulla poena sine lege» (43).

Ook werd er soms op gewezen dat de rechters slechts, en dit op grond van artikel 1142 van het burgerlijk wetboek, schadevergoeding mogen toekennen. Hierbij verliest men evenwel uit het oog dat de rechtstreekse uitvoering de regel is (zie boven, nr 3) en dat de rechters precies de dwangsom uitdachten om de schuldenaar te dwingen tot een directe uitvoering over te gaan. Wat wel kan ingeroepen worden is het feit dat de schadeloosstelling die door de rechter mag uitgesproken worden enkel mag dienen om werkelijke schade te vergoeden en niet om als dwangmiddel of straf te worden aangewend (44): «la condamnation... sera illégale dès que le juge l'a prononcée uniquement pour forcer la volonté du condamné par la menace d'un mal» (45).

Tenslotte heeft men laten opmerken dat, wanneer men zoals in Frankrijk de partijen verplicht opnieuw voor de rechter te komen teneinde een uitvoerbare titel te verkrijgen (*liquidation de l'astreinte*) (46), dit strij-

dig is met het gezag van gewijsde (47). Dit argument is niet afdoend, daar het enkel kan ingeroepen worden tegen het Franse systeem.

Deze en andere argumenten worden ingeroepen om in België de dwangsom te veroordelen (48). Ook de rechtsleer in Frankrijk heeft herhaaldelijk tegen de dwangsom stelling genomen (49); daar deze stellingname, gezien de vaststaande rechtspraak en de inmiddels ingevoerde wetgeving (Franse wet van 21 juli 1949), uiteindelijk vruchteloos is gebleken, beperkt de jongste Franse rechtsleer er zich toe een beschrijving van de dwangsom als rechtsfiguur te geven (50).

13. Wat op dit ogenblik in België algemeen aanvaard wordt is dat de rechter wel de bevoegdheid heeft om forfaitair, zelfs per dag vertraging, de *schade* te bepalen die werkelijk door de schuldeiser zal geleden worden in geval van verder voortdurende niet-uitvoering, en de schuldenaar reeds «van nu af aan voor alsdan...» tot de *vergoeding* ervan te veroordelen, zo hij niet tot de werkelijke uitvoering zou overgaan (51).

14. Aan de hand van de voorgaande uiteenzetting kan men pogen de *verschilpunten* tussen de dwangsom en de schadeloosstelling *ad futurum* weer te geven.

1. De schadeloosstelling wordt bepaald in functie van de schade, die door de schuldeiser werkelijk zal geleden worden. Er bestaat daarentegen geen enkel verband tussen de geleden schade en de dwangsom; deze laatste wordt meestal vastgesteld, rekening houdend met het fortuin van de schuldenaar en met diens vermoedelijk weerstandsvermogen.

De schadeloosstelling dient om de schuldeiser te vergoeden, de dwangsom om de schuldenaar te dwingen.

2. De schadeloosstelling heeft een definitief karakter. De dwangsom daarentegen, zoals zij in Frankrijk — niet in Nederland — wordt toegepast, heeft slechts een voorlopig karakter, vermits zij als bedreiging moet dienen. Pas later zal naar Frans recht, wanneer de rechtstreekse uitvoering werkelijk geschiedde of daarentegen niet meer mogelijk blijkt, tot een likwidatie van de dwangsom moeten overgegaan worden. De partijen moeten opnieuw voor de rechter verschijnen, zodat deze tot een definitieve uitspraak kan komen: behoud, vermindering of kwijtschelding van de dwangsom.

3. De dwangsom is geen subsidiaire veroordeling tot schadevergoeding, maar een bijgevoegde veroordeling strekkende tot het verzekeren van de hoofdveroordeling. Dit komt het best tot uiting in de Nederlandse terminologie die te recht spreekt van *veroordeling onder verbod van een dwangsom* (52).

4. Voorgaande verschilpunten (vnl. 1 en 3) hebben natuurlijk nog belangrijke nevengevolgen, die nochtans onmogelijk binnen het bestek van deze uiteenzetting kunnen opgesomd worden. Vermeldenswaard is nochtans dat een schadevergoeding in geval van beroep en na bevestiging berekend wordt vanaf het eerste vonnis (53), terwijl de dwangsom pas begint te lopen vanaf de uitspraak in beroep (54); dat een veroordeling tot schadevergoeding onderhevig is aan registratierechten, terwijl dit niet het geval is met de dwangsom, die als een burgerlijke straf moet beschouwd worden (55); dat een dwangsom zelfs ambtshalve mag uitgesproken worden (56); dat, zo de veroordeling niet kan nagekomen worden, een schadevergoeding wel — behoudens in geval van toeval of overmacht — en een dwangsom niet kan uitgesproken worden (57).

15. Toch moet aangemerkt worden dat het *theoretisch onderscheid* tussen de dwangsom en de schadevergoe-

ding *ad futurum* in de praktijk niet altijd zo duidelijk is en trouwens ook niet steeds houdbaar blijkt te zijn.

Men kan immers moeilijk loochenen dat de schadevergoeding, gezien de soevereine begroting ervan door de feitenrechter, soms het karakter van dwangmiddel verkrijgt. Met sommige auteurs kan dan ook de vraag gesteld worden of de Belgische rechtbanken soms niet voortgaan met het aanwenden van de dwangsom onder de dekmantel der schadeloosstelling (58).

Andersom heeft de dwangsom ook een ambivalent karakter, vermits zij, hoewel ernaast ook nog een afzonderlijke schadevergoeding kan gevorderd worden (59), toch de schuldeiser ten goede komt en dus door deze laatste ook als een vorm van schadeloosstelling zal beschouwd worden (60).

Alles zal ten langen laatste neerkomen op een behoorlijke motivering door de feitenrechter, die angstvallig de termen *dwangsom*, *straf*, *dwangmiddel* zal moeten vermijden en zeer uitdrukkelijk de nadruk zal moeten leggen op het feit dat de geldelijke veroordeling dient om de door de schuldeiser geleden schade te vergoeden (61).

Men kan zich zelfs afvragen of het bedrag van de vergoeding per dag vertraging, naargelang zijn omvang, niet bepalend zal zijn voor het besproken onderscheid (62). Dagelijkse vergoedingen van 10 F, 20 F, 25 F, 30 F, 35 F, 40 F, 50 F werden meestal als een schadevergoeding aangezien, terwijl bedragen van 100 F, 200 F, 500 F en 1.000 F per dag vertraging meestal als dwangsommen werden beschouwd.

16. Uit het voorgaande kunnen enkele belangrijke *besluiten* afgeleid worden.

Vooreerst moet eraan herinnerd worden dat, waar het onderscheid tussen de dwangsom en de schadevergoeding theoretisch zeer goed kan gemaakt worden, in de praktijk nochtans het verschil niet steeds zo duidelijk is. Men kan gevallen aanhalen waarin de toegekende schadevergoeding ook een drukkingsmiddel kon zijn en dus met de dwangsom wel overeenstemming vertoonde (63). Er zijn daarentegen gevallen, waarin de gevorderde schadeloosstelling ten onrechte als een dwangsom bestempeld en dienvolgens afgewezen werd (64).

Daarenboven voelt men goed aan dat de rechters in België zich dikwijls om het probleem bekommerd hebben. Deze bekommernis was ingegeven door twee essentiële overwegingen: niet alleen het belang dat de schuldeiser heeft bij de werkelijke uitvoering van de verbintenissen door de schuldenaar, maar ook het belang dat de maatschappij heeft bij de uitvoering van het vonnis of beter bij het naleven van het bevel of van het verbod van de rechter (65).

Er is inderdaad ten aanzien van deze bekommernis en ondanks de middelen die naar Belgisch recht reeds voorhanden zijn om een veroordeling meer kracht bij te zetten (zie boven, nr 4 e.v.), een leemte in ons recht vast te stellen.

Daar het een illusie zou zijn de thans ten aanzien van de dwangsom in België gevestigde rechtsleer en rechtspraak te willen wijzigen, zelfs zo men erin zou slagen de argumentatie die tegen de dwangsom werd aangevoerd te ontzenuwen (66), kan enkel zeer nuchter worden vastgesteld dat de wetgever ter zake moet tussenkomen. Het was Procureur-Generaal Terlinden die destijds reeds zijn advies in gelijkaardige zin besloot: « *Tenons-nous y, jusqu'au jour où le législateur aura, par un texte clair et précis, ajoutant un mode d'exécution des jugements à ceux que nous donnent les lois de procédure, permis au juge d'assurer — par la contrainte — l'exécution de ses décisions* » (67).

Bij het oplossen van de vraag, hoe *de lege ferenda*, dit dwangmiddel door de wetgever moet georganiseerd worden, kan de *vergelijking* met de in den *vreemde* geboden oplossingen nuttig zijn.

3 §. *Rechtsvergelijking.*

17. Zoals reeds herhaaldelijk werd aangestipt werd in Frankrijk en Nederland de *dwangsom* uitvoerig geconstrueerd, respectievelijk op grond van een sinds lang gevestigde rechtspraak en op grond van een uitdrukkelijke wettekst.

Het kan wel interessant zijn na te gaan op welke wijze in beide landen de dwangsom wordt toegepast.

Van meetaf aan moet onderlijnd worden dat een essentieel verschilpunt ligt in het feit dat de dwangsom in Frankrijk slechts een voorlopig karakter heeft, terwijl zij in Nederland definitief is.

In Frankrijk immers doorloopt de dwangsom twee fases. Eerst stelt de rechter de dwangsom voorlopig vast voor het geval de schuldenaar het vonnis niet zou naleven; dit bedrag is meestal sterk overdreven en zonder enig verband met de werkelijke schade van de schuldeiser. Later zal zich evenwel een nieuw onderzoek opdringen, nl. op het ogenblik dat de toestand definitief geworden is, hetzij omdat de verbintenis werd uitgevoerd, hetzij omdat het zeker is dat zij nooit zal uitgevoerd worden. Alsdan kan de rechter de dwangsom behouden, verminderen of volledig kwijtschelden naargelang de gevallen; doch bij de herziening van de dwangsom (*liquidation de l'astreinte*) zal hij deze vervangen door een schadevergoeding, berekend op grond van de schade die werkelijk door de schuldeiser geleden werd.

Een dergelijke procedure heeft evenwel tot gevolg dat de dwangsom veel van haar efficiëntie verliest, vermits de schuldenaar bij voorbaat weet dat, welke de hooggroothed ook weze van de dwangsom, deze toch uiteindelijk tot een meestal normale schadevergoeding zal herleid worden (68).

18. In Nederland bepalen artikelen 611a en 611 b van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering:

Art. 611a. « Voorzover een vonnis inhoudt eene veroordeling tot iets anders dan de betaling van eene geldsom, kan worden bepaald, dat, indien, zolang of zoo dikwijls de veroordeelde aan die veroordeling niet voldoet, door hem zal zijn verbeurd eene bij het vonnis vast te stellen geldsom, dwangsom genaamd ».

Artikel 611 b. 1.: « Wordt aan die veroordeling niet voldaan, dan is de wederpartij van de veroordeelde bevoegd het vonnis voor het verbeurde bedrag van de dwangsom ten uitvoer te leggen zonder eerst eenen nieuwen titel in regte te hebben verkregen.

2. Artikel 611 is van overeenkomstige toepassing.

3. Stelt de wederpartij eene vordering in tot het verkrijgen van eenen nieuwen titel, als bedoeld in het eerste lid, dan kan de gedaagde daartegen hetzelfde verweer voeren als ingevolge het vorige lid tegen de tenuitvoerlegging zonder nieuwen titel ».

Uit deze teksten volgt duidelijk dat de dwangsom — behoudens wanneer de schuldenaar buiten staat is zijn schulden te voldoen (artikel 611) — een definitief karakter heeft. Waar dit automatisme zekere nadelen heeft, die in sommige gevallen zelfs zeer onbillijk kunnen werken, neemt men nochtans aan dat hieraan kan worden verholpen, bv. door een executiegeschil (69).

Een van de gevallen die dit duidelijk illustreren is het volgende, gekend onder de naam « *schoonheidskreef-arrest* » (70).

Tussen partijen was in 1941 overeengekomen nopens het vervaardigen en leveren van schoonheidskreem, *Lady Christle Cream* genaamd, nl. een oorlogssurogaat bestaande uit gesmolten kaarsvet, ammoniak, water en een minimum parfum. Toen de overeengekomen levering niet geschiedde, bekam de koper in 1942 een vonnis, waarbij de verkoper op straf van een dwangsom van 10 gulden per dag veroordeeld werd om aan de eiser gemelde kreem te leveren. Het toeval wilde dat beide partijen enkele tijd later door de bezetter naar Duitsland werden gedeporteerd, waar zij gedurende negen jaar van elkaars bestaan onkundig bleven. Het is pas in 1954 dat de koper het bestaan van de verkoper verneemt en beslag laat leggen voor een fenomenaal bedrag, zijnde het totaal van de dwangsommen van 10 gulden per dag over de volle periode van 1942 tot 1955.

De voorzitter in kortgeding en na hem het Hof van beroep te Amsterdam namen evenwel aan dat een dergelijke dwangsom niet kon worden verbeurd, nu vaststond dat de schuldeiser-koper ter zake geen enkel belang meer had bij de voldoening van de hoofdveroordeling, nl. de levering van een oorlogsprodukt, dat niet meer in de handel voorkwam en dat geen vrouw meer zou willen gebruiken.

19. Afgezien van gemeld essentieel onderscheid, mag evenwel onderlijnd worden dat in Frankrijk zoals in Nederland het *toepassingsgebied* van de dwangsom zeer ruim is (71).

Men neemt aan dat de dwangsom mag toegepast worden op alle soorten verbintenissen, welke hun oorsprong (kontract, delict of wet), hun voorwerp (geven, doen of laten) en hun wijze van uitvoering ook wezen.

De dwangsom mag uitgesproken worden ter gelegenheid van elke rechterlijke veroordeling, alsook in kortgeding (72); eveneens wordt aanvaard dat scheidsrechters de dwangsom mogen toepassen (73). Daarenboven heeft de dwangsbepaling geen invloed op de bevoegdheid *ratione summae* (74).

20. Ook zijn er vele *problemen* die met de toepassing van de dwangsom verband houden, en die in beide landen op gelijkaardige wijze werden opgelost. Ter illustratie kunnen er hier twee vermeld worden, nl. de toepassing ener dwangsom bij geldschulden en bij de veroordeling van overheidslichamen.

Het is opvallend dat de Nederlandse wetgever uitdrukkelijk bepaald heeft dat de dwangsom niet kan worden toegepast op *geldschulden* (art. 611 a Ned.Rv.) en dat de Franse rechtspraak op haar beurt hetzelfde voorbehoud heeft gemaakt (75). In beide landen wordt deze oplossing trouwens bekritiseerd, daar men te recht laat opmerken dat ook in geval van veroordeling tot het betalen van een geldsom een prikkel als de dwangsom groot nut kan hebben (76).

Anderzijds neemt men in beide landen aan dat ook *overheidslichamen* tot dwangsommen kunnen veroordeeld worden (77).

Een typisch geval, dat destijds veel opschudding verwekte in Nederland, werd in kortgeding beslecht door de voorzitter van de arrondissementsrechtbank te Den Haag (78). Deze laatste verbood de Nederlandse Staat oud-militairen van het Koninklijk Nederlands leger naar een door de Regering van de Republiek Indonesië bezet of beheerst gebied af te voeren, op straffe van een dwangsom van één miljoen gulden voor ieder schip waarmee de afvoer van die militairen in strijd met dat verbod zou geschieden.

In dit verband kan trouwens een geval aangestipt worden waarin de rechtbank zich in België ook het

recht toeëigend heeft om een overheidslichaam te veroordelen tot een schadevergoeding in geval van vertraging bij het intrekken van een administratieve beslissing (79).

Op grond van het feit dat in een herberg te Genk verschillende personen zich aan ontucht overleverden, had het college van burgemeester en schepenen van die gemeente het sluiten van deze herberg voor een termijn van twee jaar bevolen.

De rechtbank stelde vast — hetgeen zij evenwel wetelijk niet vermocht te doen (80) — dat de feiten, waarop het gewraakte besluit berustte, onvoldoende bewezen waren om een dergelijk besluit te rechtvaardigen. Op grond van deze vaststelling veroordeelde de rechtbank de gemeente Genk tot het betalen van een schadevergoeding van 2.000 F per maand vanaf de datum van de effectieve sluiting tot op de dag dat het de herbergier zou toegelaten zijn opnieuw zijn handel te hervatten.

21. Ook werd soms de vraag gesteld of de dwangsom de Staat niet moest ten goede komen in de plaats van verbeurd te worden ten behoeve van de schuldeiser (81).

Zo men deze vraag positief zou beantwoorden, dan kan moeilijk worden ontkend dat men hierdoor het begrip van de *publiekrechtelijke straf* benadert (82).

In dit verband kan wel even verwezen worden naar hetgeen in andere rechtssystemen werd bedacht om de onwillige schuldenaar te dwingen zijn verbintenissen uit te voeren.

22. Hoewel het niet mogelijk is alle nuanceringen desbetreffend hier te bespreken, kan toch even de aandacht gevestigd worden op de specifieke oplossingen die door het *Engelse recht* geboden worden in geval van niet-nakoming der contractuele verbintenissen (*breach of contract*) (83).

Volgens de *common law* is de schadevergoeding de meest voor de hand liggende genoegdoening die men aan de schuldeiser kan bieden. Het kan nochtans voorkomen dat het veel billijker zou zijn naar andere middelen uit te zien. De *equity law* heeft dan ook twee mogelijkheden voorzien: *specific performance* en *injunctions*.

Specific performance betekent dat de rechter de schuldenaar in sommige gevallen kan verplichten het contract werkelijk uit te voeren. *Injunctions* zijn orders van de rechter, meestal strekkende tot het bevelen of verbieden van sommige handelingen.

Het eigenaardige van het Engelse systeem bestaat nu hierin dat, wanneer de schuldenaar niet overgaat tot datgene waartoe hij volgens de *specific performance* verplicht is of de *injunctions* niet naleeft, hij alsdan wegens *contempt of court*, met gevangenis of geldboete kan gestraft worden.

23. In het *Duitse recht* bepalen de paragrafen 888 en 890 van de *Zivilprozessordnung* dat in sommige gevallen geldboeten en gevangenisstraffen kunnen uitgesproken worden.

Wanneer bij verbintenissen om iets te doen, de uitvoering ervan niet door derden kan geschieden, dan kan de rechtbank — behoudens in zekere uitzonderlijke gevallen, zoals bv. *zur Herstellung des ehelichen Lebens* — de schuldenaar tot de uitvoering verplichten, op straffe van lijfswang of boete (§ 888 Z.P.O.). Het bedrag van de boete is onbeperkt en komt aan de Staat toe. De duur van de lijfswang mag zes maanden niet overschrijden (§ 913 Z.P.O.).

Doch ook bij verbintenissen om iets niet te doen, kan de schuldenaar voor elke inbreuk veroordeeld worden tot een boete, waarvan het bedrag onbeperkt is, of tot een lijfswang (§ 890 Z.P.O.).

4 §. Besluit.

24. Uit hetgeen voorafging, kan dus afgeleid worden dat de dwangsom essentieel een dwangmiddel is. De rechter veroordeelt immers de schuldenaar van een verbintenis tot het betalen van een geldsom, waarvan het bedrag totaal willekeurig is en geen enkel verband vertoont met de door de schuldeiser geleden schade. Deze dwangsom wordt toegepast indien, zolang en zo dikwijls de schuldenaar zijn verbintenis niet uitvoert.

Hierbij moet nogmaals in herinnering gebracht worden dat de veroordeling tot een dwangsom in België niet toegelaten is; de rechter kan enkel veroordelen tot een schadevergoeding, voor het geval de schuldenaar niet zou uitvoeren. Bij de bepaling van de vergoeding moet de rechter rekening houden met de schade die werkelijk door de schuldeiser zal geleden worden.

De argumenten die in ons land tegen de dwangsom werden ingebracht, klinken niet altijd zeer overtuigend, des te meer daar men bij de kritiek tegen de dwangsom al te zeer het voorbeeld van de Franse *astreinte* voor ogen had. Daarenboven is het onderscheid tussen de schadevergoeding en de dwangsom zeer dikwijls een zuivere feitenkwestie.

Daarenboven lijkt het aangewezen het debat over de dwangsom niet te beperken tot het domein van de uitvoering der verbintenissen, maar het te verruimen door hierbij ook het probleem te stellen van de naleving van het rechterlijk bevel of verbod (84).

Het is immers een feit dat de rechter over meer adequate dwangmiddelen zou moeten kunnen beschikken om zijn rechterlijk bevel of verbod meer kracht bij te zetten. Men vergete immers niet dat de rechter niet alleen de rechten van de partijen vaststelt, doch dat hij daarenboven ook de praktische realisatie van het recht, waarop de partijen zich beroepen, moet helpen verwezenlijken (85).

Maar om die mogelijkheid te scheppen en om misbruiken ter zake te vermijden, moet de wetgever tussenkomen.

Men kan eraan denken het systeem van de dwangsom in te voeren en zich hierbij te laten inspireren door het Franse of het Nederlandse voorbeeld. Persoonlijk geef ik de voorkeur aan de dwangsom zoals zij in Nederland werd gereguleerd (86).

Men kan ook de inbreuk op het bevel of verbod van de rechter sanctioneren met publiekrechtelijke straffen: men denke b.v. aan het systeem zoals in België werd ingevoerd door het K.B. van 23 december 1934 op de onrechtmatige mededinging (87), of aan de Engelse *contempt of court*, of aan het Duitse stelsel van boete en lijfswang.

Maar dit moeten we overlaten aan de wijsheid van de wetgever. Mijn taak als lesgever bestond er enkel in de rechtsfiguur van de dwangsom voor U te belichten. Ik kan alleen maar hopen dat ik in die opdracht geslaagd ben.

MARCEL STORME,

Advocaat bij het Hof van Beroep te Gent,
Geaggregeerde van het Hoger Onderwijs.

(1) Dit is blijkbaar de reden waarom deze rechtsfiguur in België zelden door de rechtsleer werd onderzocht. In de klassieke handboeken vindt men hierover wel een uiteenzetting, doch zij is dikwijls al te zeer geïnspireerd door de Franse *astreinte*.

Slechts één werkje maakt hierop uitzondering, de enige afzonderlijke Belgische studie die hierover trouwens verscheen, nl. het preadvies van Professor Mr. J. Ronse, *De dwangsom in het Belgisch recht, Vereniging voor de Vergelijkende studie van het recht van België en Nederland*, Zwolle, 1961.

(2) Rb. Seine, 13 maart 1962, *J.T.*, 1962, 676.
(3) Deze term werd voor de eerste maal gebruikt door de Amsterdamse President Coninck Westenbergh in een uitspraak van 6 september 1912: Caroli, J.P.A.N., *Het kort geding*, dl. II, voortgezet door E.M. Meijers, Den Haag, 1915, bl. 351 en 372 e.v.

De Franse term *astreinte* verkreeg volledig burgerrecht vanaf het ogenblik dat hij voor de eerste maal door het Franse Hof van Cassatie werd gebruikt (Cass. fr., 20 maart 1889, *D.P.*, 1889, I, 382).

* * *

1 §

(4) De Page, III, nr. 94, bl. 120 e.v.; - Dekkers, R., II, nr. 342, voetnoot 2, bl. 194; - Cass., 6 maart 1919, *Pas.*, 1919, I, 80; - Cass., 17 maart 1921, *Pas.*, 1921, I, 297.

(5) Kayser, P., *L'astreinte judiciaire et la responsabilité civile*, nr. 26, *Rev. trim. dr. civ.* 1953, bl. 241.

(6) Cass., 28 april 1922, *Pas.*, 1922, I, 255.

(7) Men herleze in dit verband de verklaring van Bigot-Préameneu in zijn toelichting van artikel 1142 van het burgerlijk wetboek: « Le motif est que nul ne peut être contraint dans sa personne à faire ou à ne pas faire une chose et que, si cela était possible, ce serait une violence qui ne peut pas être un mode d'exécution des contrats » (Loché, VI, bl. 154).

(8) Zie uitvoerig: Ronse, J., o.c., bl. 3 e.v.

(9) Hoewel De Page (III, nr. 117, bl. 145 e.v.) voorhoudt dat het straffebeding essentieel een conventionele regeling is van de schadevergoeding (art. 1229 B.W.) en dat het dwangkarakter er slechts een accidenteel gevolg van is (art. 1226 B.W.), mag toch aangenomen worden dat het straffebeding meestal bedoeld wordt als een middel om drukking uit te oefenen op de schuldenaar opdat hij zou betalen zonder dat het tot een vonnis moet komen.

Het feit dat in Nederland aangenomen wordt dat de dwangsom uitgesloten is, wanneer de partijen zelf een straffebeding hebben voorzien om de nakoming van hun contract te verzekeren (Meijers, E.M., *De dwangsom (W.P.N.R., 1946, nr. 3945)*, in *Verzamelde privaatrechtelijke opstellen*, dl. II, Leiden, 1955, bl. 287; - Van Opstall, S.N., *De regeling van de dwangsom in het Nederlands recht*, Preadvies voor de Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland, Zwolle, 1961, bl. 16-17), kan wel als bijkomend argument in dit verband aangehaald worden.

(10) Cass., 6 maart 1919, *Pas.*, 1919, I, 80. In deze gevallen neemt de Nederlandse en Franse rechtspraak nochtans aan dat aan de veroordeling ook nog een dwangsom kan worden toegevoegd: H.R., 9 januari 1942, *N.J.*, 1942, nr. 305; - Cass. fr., 20 januari 1913, *S.*, 1913, I, 388.

(11) Ronse, J., o.c., bl. 6.

(12) Pothier, *Vente*, nr. 479; - Kayser, P., o.c., nr. 9, *Rev. trim. dr. civ.*, 1953, bl. 219; - Cass. fr., 18 maart 1912, *S.*, 1912, I, 11.

Dit zal evenwel niet altijd mogelijk zijn, zoals voor vormelijke overeenkomsten, bv. de belofte van hypotheek: De Page, II, nr. 509, bl. 478; - Meynial, E., *De la sanction civile des obligations de faire ou de ne pas faire*, *Rev. prat. de droit français*, 1884, bl. 408; - Cass., 21 januari 1901, *Pas.*, 1901, I, 113.

(13) Artikel I, 2e lid, hypotheekwet van 16 december 1851; - De Page, II, nr. 513, bl. 482 en IV, nr. 556, bl. 550; - Gent, 17 januari 1903, *Pas.*, 1903, II, 68; - Gent, 3 mei 1928, *B.J.*, 1928, 437.

(14) Brussel 14 januari 1961, *Pas.*, 1962, II, 42.

(15) Cass., 8 juni 1849, *Pas.*, 1850, I, 81.

(16) Zie nochtans: Rb. Gent, 27 juni 1960, *R.W.*, 1960-61, 242.

(17) De Page, III, nr. 155, bl. 178.

(18) R.P.D.B., Tw. *Abandon de famille*. Het bestaan van gelijkaardige strafbepalingen in Frankrijk heeft er dan ook toe geleid in dergelijke aangelegenheden de dwangsom minder toe te passen: Kayser, P., o.c., nr. 6, *Rev. trim. dr. civ.*, 1953, bl. 217.

(19) De strafsancities worden ook toepasselijk geacht op diegene die het bezoeksrecht verhindert: Cass., 7 april 1943, *Pas.*, 1943, I, 132; - Gent, II mei 1950, *R.W.*, 1949-50, 1586; - Cass., 18 december 1950, *Pas.*, 1951, I, 257; - vgl. De Groote, W., A.P.R., Tw. *Bezoeksrecht*, nr. 106 e.v.

Vermeldenswaard is het feit dat het Cassatiearrest van 15 maart 1883 (*Pas.*, 1883, I, 65) aanvaardde dat het bezoeksrecht kan bekrachtigd worden door een geldelijke veroordeling van 1000 F. telkens wanneer de uitoefening van dit recht zou verhindert worden. Zie evenwel: Rb. Gent, 14 juli 1936, *Pas.*, 1936, III, 145.

(20) Zie: Artikel 9 van het R.B. 16 januari 1945, betreffende de werking van de R.M.Z. en artikel 56 van de wet van 28 maart 1960 (Pensioenwet voor de zelfstandigen; - vgl. in dezelfde zin: Kayser, P., o.c., nr. 2, *Rev. trim. dr. civ.*, 1953, bl. 214, met uitvoerige referenties in voetnoot.

* * *

2 §

(21) Voor deze en andere bepalingen, zie o.m.: Capitant, H., *Vocabulaire juridique*, Paris, 1936, Tw. *Astreinte*; - Ronse, J., o.c., bl. 3.

- (22) Paris, 4 juli 1865, *S.*, 1865, 2, 233.
- (23) Zie desbetreffend: Westerou van Meeteren, F.M., *De dwangsom (astreinte) naar Nederlandsch recht*, Proefschr., Amsterdam, 1919; - zie o.m.: Hof Amsterdam, 28 maart 1913, *W.*, 9686, vernietigd door H.R., 4 november 1914, *N.J.*, 1915, 98; - Hof Den Haag, 7 november 1930, *N.J.*, 1931, 376; - Hof Arnhem, 22 januari 1932, *N.J.*, 1932, 1349.
- (24) H.R. 23 juni 1899, *W.*, 7302; - H.R., 29 december 1921, *N.J.*, 1922, 225; - zie nochtans: H.R., 18 juni 1886, *W.*, 5312.
- (25) Brussel, 1 april 1824, *Pas.*, 1824, 92; - zie ook: Brussel, 8 mei 1828, *Pas.*, 1828, 173.
- (26) Zie o.m.: Gent, 13 november 1832, *Pas.*, 1832, 270 (ter bespoediging van een verdeling); - Rb. Brussel, 30 december 1843, bevestigd door Brussel, 27 maart 1844, *Pas.*, 1844, II, 129 (recht van doorgang); - Luik, 24 juli 1862, *Pas.*, 1863, II, 133 en Luik, 29 mei 1863, *Pas.*, 1864, II, 17 (overlegging van voogddijrekening); Brussel, 27 maart 1860, *Pas.*, 1860, II, 407; - Brussel, 15 april 1861, *Pas.*, 1861, II, 230; - Luik, 4 april 1868, *Pas.*, 1868, II, 219 (overleggen van een stuk); - Brussel, 31 december 1877, *B.J.*, 1878, 601 (terugkeer echtgenote naar echtelijke woonst), waartegen voorziening in verbreking verworpen werd door Cass., 9 januari 1879, *Pas.*, 1879, I, 50.
- (27) Cass., 9 januari 1879, voormeld.
- (28) Cass., 15 maart 1883, *Pas.*, 1883, I, 65 (bezoeksrecht).
- (29) Cass., 23 juni 1887, *Pas.*, 1887, I, 322.
- (30) Cass., 16 mei 1889, *Pas.*, 1889, I, 218 (recht van doorgang).
- (31) Cass., 18 mei 1899, *Pas.*, 1899, I, 259.
- (32) Zie nochtans aldus: Brésard, *La théorie des astreintes*, Proefschr., Lyon, 1901, bl. 116; - Ronse, *J. o.c.*, bl. II.
- (33) Zie nochtans De Page, III, nr. 161, voetnoot 7, bl. 181.
- (34) Zie ook in dezelfde zin: Durand, P., *Le droit des obligations dans les jurisprudences française et belge*, Paris, 1929, nr. 28, bl. 81; - Advies Procureur-Generaal Terlinden voor Cass., 24 januari 1924, *Pas.*, 1924, I, 154.
- (35) Zie o.m.: Brussel, 20 mei 1880, *Pas.*, 1880, II, 294; - Brussel, 1 maart 1909, *Pas.*, 1909, II, 117; - zie ook nog: Luik, 15 juli 1925, *Pas.*, 1926, II, 30.
- (36) Fréjaville, M., *La valeur pratique de l'astreinte*, J.C.P., 1951, I, 910, nr. 17.
- (37) Kortged. Brussel, 7 augustus 1878, *Pas.*, 1878, II, 360; - Kortged. Brussel, 16 oktober 1905, *Pas.*, 1906, III, 23; Kortged. Brussel, 22 september 1913, *B.J.*, 1914, 477; - Kortged. Brussel, 8 oktober 1913, *Pas.*, 1913, III, 352; - Kortged. Brussel, 23 september 1914, *B.J.*, 1919, 340.
- Een dergelijke tendens werd zelfs door sommige rechtbanken en hoven uitdrukkelijk of stilzwijgend ingevolg: Gent, 29 oktober 1906, *Pas.*, 1907, II, 23; - Gent, 31 januari 1910, *Pas.*, 1912, II, 121; - Anders: Brussel, 1 maart 1909, *Pas.*, 1909, II, 117; - Luik, 2 januari 1912, *Pas.*, 1912, II, 107.
- (38) Cass., 24 januari 1924, *Pas.*, 1924, I, 151. In 1921 had het Hof nog een arrest geveld (17 maart 1921, *Pas.*, 1921, I, 297) waarin het probleem nog onvoldoende werd belicht en eens te meer bevestigd werd dat de feitenrechter soeverein de schadeloosstelling wegens vertraging in de afgifte van verkochte goederen (ter zake oude tapijten) mocht vaststellen.
- (39) Cass., 22 november 1926, *Pas.*, 1927, I, 92; - Gent, 3 mei 1928, *B.J.*, 1928, 437; - Luik 14 mei 1930, *Pas.*, 1931, II, 125 (onrechtmatig gebruik van handelsnaam; dubbelzinnig arrest); - Brussel, 30 juni 1934, *Pas.*, 1934, II, 192 (publicatie lijst vennoten verbruikersunie); - Brussel, 9 januari 1935, *Pas.*, 1935, II, 159 (verwijderen van bouwwerken); - Brussel, 11 maart 1936, *P.A.*, 1936, 124; - Cass., 14 mei 1936, *Pas.*, 1936, I, 257; - Rb. Gent, 14 juli 1936, *Pas.*, 1936, III, 145 (bezoeksrecht); - Cass., 25 februari 1937, *Pas.*, 1937, I, 73 (verwijderen van bouwwerken); - Luik, 9 maart 1938, *Jur. Liège*, 1938, 187 (onrechtmatig gebruik naam); - Vred. St. Jans Molenbeek, 14 maart 1939, *T. Vred.*, 1939, 323; - Cass., 12 november 1942, *Pas.*, 1942, I, 282 (levering van goederen); - Rb. Tongeren, 18 juni 1948, *R.W.*, 1948-49, 462 (onrechtmatig sluiten van herberg door gemeentebestuur); - Rb. Gent, 27 oktober 1950, *R.W.*, 1950-51, 1370 (onrechtmatig gebruik van een uitweg); - Hrb. Brussel, 11 mei 1951, *Pas.*, 1952, III, 72 (onrechtmatig gebruik naam); - Brussel, 5 januari 1952, *R.W.*, 1952-53, 308 (dichtmaken van vensters); - Gent, 25 maart 1953, *R.W.*, 1953-54, 654 (verplichting levende haag te planten); - Rb. Veurne, 19 november 1956, *R.W.*, 1956-57, 1903 (wegnemen hinderpalen doorgang); - Cass., 20 september 1957, *Pas.*, 1958, I, 15 (verplichting levende haag te planten); - Cass., 7 november 1958, *Pas.*, 1959, I, 249 (uitzetting); - Vred. Neerpelt 28 mei 1959, *T. Not.*, 1960, 74, met noot (uitzetting).
- (40) Cass., 10 maart 1932, *Pas.*, 1932, I, 98, met advies Procureur-Generaal P. Leclercq; - Cass., 30 september 1937, *Pas.*, 1937, I, 249, met advies Procureur-Generaal P. Leclercq (recht van doorgang); *Jur. Comm. Fl.*, 1939, bl. 12, met noot E. Vrebois; - Cass., 12 mei 1955, *Pas.*, 1955, I, 1003; - Cass., 10 februari 1956, *Pas.*, 1956, I, 603 en 604 (twee arresten).
- (41) Procureur-Generaal Leclercq in zijn adviezen voor Cass. 10 maart 1932, *Pas.*, 1932, I, 102 en voor Cass., 30 september 1937, *Pas.*, 1937, I, 254.
- Het argument van artikel 1036 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering volgens hetwelk de rechters bevelen mogen geven aan de partijen, wordt verworpen omdat dit artikel slechts disciplinaire maatregelen zou beogen: Procureur-Generaal Leclercq in zijn geciteerd advies; *Pas.*, 1932, I, 103; - zie ook Van Gerven, W., *Over de vordering tot ophouden ingesteld door K.B. nr. 55 van 23 december 1934, de beteugeling van economische delicten en de gemeenrechtelijke vordering tot ophouden*, *R.W.*, 1960-61, 609 e.v., voetnoot 51.
- Op gedocumenteerde wijze werd nochtans destijds door Esmein aangetoond dat de bepaling van artikel 1036 Rv aansluit bij het oude recht en een algemene draagwijdte

- heeft: *L'origine et la logique de la jurisprudence en matière d'astreintes*, *Rev. trim. dr. civ.*, 1903, bl. 33 e.v.
- (42) Montesquieu, *Esprit des lois*, XI, 4.
- (43) P.B., Tw. *Astreinte*, nr. 28; - Dekkers, R., II, nr. 387, bl. 221. Daar in het Franse systeem de dwangsom niet definitief is, houden sommige auteurs voor dat ze geen *peine privée* is, doch enkel een dwangmiddel: Planiol, M., et Ripert, G., VII2, 2de uitg., Paris, 1954, nr. 793 e.v., bl. 109 e.v.
- (44) P.B., Tw. *Astreinte*, nr. 13; - De Page III, nr. 161, bl. 181-182.
- (45) Procureur-Generaal Leclercq in zijn advies voor Cass., 30 september 1937, *Pas.*, 1937, I, 254.
- (46) Kayser, P., o.c., nr. 17 e.v., *Rev. trim. dr. civ.*, 1953, bl. 231 e.v.
- (47) Dekkers, R., o.c., l.c.; - P.B., Tw. *Astreinte*, nr. 16; - De Page, o.c., l.c. De voorstanders van de dwangsom houden voor dat het gezag van gewijsde niet toepasselijk is op de rechterlijke bevelen (art. 1036 Rv.), die krachtens hun *imperium* door de rechters gegeven worden: Planiol et Ripert, VII2, nr. 795, bl. 111.
- (48) Zie o.m. ook nog buiten de reeds gemelde auteurs: Klusikens, A., *De Verbintenissen*, 5e uitg., Brussel, 1948, nr. 73, bl. 144-145; - Laurent, F., *Principes de droit civil*, Brussel-Paris, 1875, XVI, nr. 301 e.v., bl. 359 e.v., en XVII nr. 425, bl. 423 e.v.; - R.P.D.B., Tw. *Jugements et arrêts*, nr. 193 en 194, en Tw. *Obligations*, nr. 755.
- (49) Zie o.m.: Aubry et Rau, *Cours de droit civil français*, IV, 5e uitg., door G. Rau, Ch. Falcimaigne et M. Gault, Paris, 1902, § 299, bl. 64; - Baudry-Lacantinerie, G. et Barde, L., *Traité théorique et pratique de droit civil. Des obligations*, I, 3e uitg., Paris, 1906, nr. 479, bl. 506-507; - Anders: Esmein, A., *L'origine et la logique de la jurisprudence en matière d'astreintes*, *Rev. trim. dr. civ.*, 1903, bl. 5 e.v.; - Demogue, R., *Traité des obligations en général*, VI, nr. 507 e.v., bl. 540 e.v.
- (50) Planiol, M., et Ripert, G. VII 2, nr. 795, blz. 111-112; - zie ook nog: Kayser, P., o.c., nr. I, *Rev. trim. dr. civ.*, 1953, bl. 210.
- (51) Zie o.m.: De Page, III, nr. 162, bl. 182-183.
- (52) Ronse, J., *Aanspraak op schadeloosstelling uit onrechtmatige daad*, Proefschr., Brussel, 1954, nr. 443, bl. 308.
- (53) Rb. Veurne, 19 november 1956, *R.W.*, 1956-57, 1903.
- (54) Esmein, A., o.c., *Rev. trim. dr. civ.*, 1903, bl. 23 e.v.; - Kayser, P., o.c., nr. 13, *Rev. trim. dr. civ.*, 1953, bl. 226.
- (55) Genin, E., en Genin, F. *Commentaar op het wetboek der registratie-hypotheek- en griffierechten*, dl. II, Brussel, 1952, nr. 1469, bl. 598.
- (56) Kayser, P., o.c., nr. 13, *Rev. trim. dr. civ.*, 1953, bl. 226; - zie nochtans anders in Nederland: Van Opstall, S.N., o.c., *Preadvies*, bl. 20-21.
- (57) Kayser, P., o.c., nr. 10, *Rev. trim. dr. civ.*, 1953, bl. 221; - Van Opstall, S.N., o.c., *Preadvies*, bl. 9.
- (58) Zie o.m.: Limpens J., et Van Damme, J., *Les obligations. Examen de jurisprudence (1956-1959)*, E.C.J.B. 1961, nr. 23, bl. 72; - Ronse, J. o.c., *Preadvies*, bl. 13.
- (59) Cass. fr., 20 oktober 1959, *D.*, 1959, J., 537.
- (60) P.B., Tw. *Astreinte*, nr. 10.
- (61) Zie bv. Cass., 12 mei 1955, *Pas.*, 1955, I, 1003; - Cass., 10 februari 1956, *Pas.*, 1956, I, 603 en 604.
- (62) Dit schijnt ten dele en minstens impliciet de opvatting te zijn van de toenmalige Advocaat-Generaal Matthijs in zijn advies voor Gent, 25 maart 1953, *R.W.*, 1953-54, 654.
- (63) Zie o.m.: Luik, 15 juli 1925, *Pas.*, 1926, II, 30; - Gent, 25 maart 1953, *R.W.*, 1953-54, 654.
- (64) Zie o.m.: Hrb. Brussel, 11 mei 1951, *Pas.*, 1952, III, 72. Andere uitspraken veroordeelden wel tot een schadevergoeding wegens niet onrechtmatig gebruik van een handelsnaam: Luik, 14 mei 1930, *Pas.*, 1931, II, 125.
- Zie ook: Rb. Gent, 14 juli 1936, *Pas.*, 1936, III, 145. Voorheen had het Hof van Cassatie nochtans aangenomen dat het verhinderen van de uitoefening van het bezoeksrecht tot schadevergoeding kon aanleiding geven: Cass., 15 maart 1883, *Pas.*, 1883, I, 65.
- Zie tenslotte: Brussel, 9 januari 1935, *Pas.*, 1935, II, 159, dan wanneer herhaaldelijk geoordeeld wordt dat het niet-verwijderen van een bouwwerk tot schadeloosstelling kon aanleiding geven: Cass., 25 februari 1937, *Pas.*, 1937, I, 73; Brussel, 5 januari 1952, *R.W.*, 1952-53, 308.
- (65) Dit is de reden waarom een schadevergoeding zeer dikwijls pas berekend wordt vanaf het vonnis of vanaf een zekere termijn na de betekening van het vonnis. Zie b.v.: Luik 15 juli 1925, *Pas.*, 1926, II, 30; - Brussel, 5 januari 1952, *R.W.*, 1952-53, 308.
- Men vergelijke in algemene zin met: Drion, H., *Rechterlijk bevel en verbod*, *R.M. Themis*, 1962, 203 e.v.
- (66) Voor een weerlegging van de kritiek op de dwangsom, zie Demogue, R., *Traité des obligations en général*, dl. VI, nr. 524 e.v., bl. 558 e.v.; - zie ook Van Gerven, W., o.c., *R.W.*, 1960-61, 621.
- (67) Advies voor Cass., 24 januari 1924, *Pas.*, 1924, I, 158.

* * *

3 §

1948, 2, 108. Deze rechtspraak heeft terecht het verzet van het Franse Hof van Cassatie uitgelokt: Cass. fr., 30 november 1950, *J.C.P.*, 1951, II, 6089; - Cass. fr., 7 december 1951, *D.*, 1951, J., 165.

(69) Executiegeschillen in verband met de dwangsom zouden overigens in Nederland uitzonderlijk zijn (Meijers, E.M., o.c., bl. 289).

(70) Hof Amsterdam, 4 augustus 1955, *N.J.*, 1956, nr. 215.

(71) Zie desbetreffend o.m.: Durand, P., o.c., nr. 26, bl. 74; - Kayser, P., o.c., nr. 6 e.v., *Rev. trim. dr. civ.*, 1953, bl. 216 e.v.

(72) Kayser, P., o.c., nr. 14, *Rev. trim. dr. civ.*, 1953, bl. 226; - Van Opstall, S.N., o.c., Preadvies, bl. 13.

(73) Kayser, P., o.c., nr. 14, *Rev. trim. dr. civ.*, 1953, bl. 227, voetnoot 80; - Van Opstall, S.N., o.c., Preadvies, bl. 13-14; - Anders: Meijers, E.M., o.c., bl. 284.

(74) Kayser, P., o.c., nr. 14, *Rev. trim. dr. civ.*, 1953, bl. 226-227; - Van Opstall, S.N., o.c., Preadvies, bl. 19.

(75) Cass. fr., 28 oktober 1918, *S.*, 1918-1919, I, 89, met noot L. Hugueney.

(76) Zie o.m.: Van Opstall, S.N., *Enkele opmerkingen over de dwangsom*, Inaugurale les, Groningen, 1955; - Meijers, E.M., o.c., bl. 284-285; - Kayser, P., o.c., nr. 8, *Rev. trim. dr. civ.*, 1953, bl. 218-219.

(77) Zie o.m.: Hof Den Haag, 25 maart 1949, *N.J.*, 1949, 685; - Hof Den Bosch, 20 mei 1952, *N.J.*, 1952, 618; - Presid. Arr. Rb. Utrecht, 4 oktober 1960, *N.J.*, 1961, 112; - Trib. Confliets, 17 juni 1948, *D.*, 1948, J., 377, met noot L.J.; - Aix, 27 december 1949, *D.*, 1950 J. 80; - zie ook: Van Opstall, S.N., *De regeling van de dwangsom in het Nederlands recht*, Preadvies, bl. 16; - Kayser, P., o.c., nr. 11, *Rev. trim. dr. civ.*, 1953, bl. 222-224.

Meijers was de tegenovergestelde mening toegedaan, omdat «indien de overheid opzettelijk de wet gaat overtreden en zich aan rechterlijke bevelen niet meer houdt, het recht zo ontwricht is, dat dwangsommen ook niet veel meer zullen uitrichten» (o.c., bl. 288).

(78) Presid. Arr. Rb. Den Haag, 21 december 1950, *N.J.*, 1951, nr. 70.

(79) Zie Rb. Tongeren, 18 juni 1948, *R.W.*, 1948-49, 462; *R.C.J.B.* 1949, 301 e.v., met noot G. Dor. Trouwens in andere omstandigheden had de voorzitter in kortgeding een gemeen-

te veroordeeld tot het stellen van een bepaalde handeling, onder verbeurte van een dwangsom: zie bv. de beslissingen waartegen de voorziening in verbreking gegrond werd geacht door Cass., 24 januari 1924, *Pas.*, 1924, I, 151.

(80) Zie Dor, G. noot onder vermeld vonnis, *R.C.J.B.*, 1949, bl. 307 e.v.

(81) Van Opstall, S.N., o.c., Preadvies, bl. 27 e.v.

(82) Vgl. met de *amende civile de caractère comminatoire* van het eerste ontwerp van de Franse *Commission de réforme du Code de procédure civile*.

(83) Zie desbetreffend o.m.: Barda, *De la «specific performance» ou exécution in «specie» dans les contrats en droit anglais comparé*, Proefschr., Paris, 1928; - Fry, E. *Treatise on specific performance of contracts*, 6e uitg. door G.R. Northcote, London, 1921; - Goldschmidt, R., *Las astreintes, las sanciones por contempt of court y otros medios para conseguir el cumplimiento de las obligaciones de hacer y de no hacer*, in *Estudios de derecho comparado*, Buenos Aires, 1958, nr. 9 e.v., bl. 266 e.v.

* * *

4 §

(84) Dit blijkt trouwens noodzakelijk gezien de grote uitbreiding van het toepassingsgebied der dwangsom (zie boven, nr. 19); - zie ook Kayser, P., o.c., nr. 3, *Rev. trim. dr. civ.*, 1953, bl. 213.

(85) Demogue, R., o.c., dl. VI, nr. 527, bl. 561 e.v.

(86) Voor een eventuele verbetering van het Nederlandse systeem, zie: Meijers, E.M., o.c.; - Van Opstall, S.N., o.c.; - zie ook de uitvoerige besprekingen in de schoot van de Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland (Brussel, 1961), Jaarboek 1961, in voorbereiding.

(87) Dit is hetgeen voorgesteld werd door Ronse in zijn reeds gemeld preadvies, bl. 13. Hierbij steunt deze auteur zich op het feit dat uit de ervaring gebleken is dat ter zake van onrechtmatige mededinging de bedreiging van de straf volstaat om de gehoorzaamheid aan het rechterlijk bevel af te dwingen.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 5 april 1962.

Eerste Voorzitter: M. Giroul.

Raadsheer-verslaggever: M. Moriamé

Advokaat-generaal: M. Delpelchin.

Advokaat: Mr. Van Rijn.

Hoger beroep. — Gesteund op de onbevoegdheid van de eerste rechter om reden van het onderwerp van het geschil. — Steeds ontvankelijk.

Het hoger beroep is steeds ontvankelijk, wanneer het op de onbevoegdheid om reden van het onderwerp van het geschil steunt, onbevoegdheid die van openbare orde is. De hierop gegronde afwijzende exceptie mag voor de eerste maal in hoger beroep worden opgeworpen.

Naamloze vennootschap van de Belgische Spoorwegen
t./ Minet.

Gelet op het bestreden vonnis op 9 mei 1961 door de Rechtbank van eerste aanleg te Aarlen, in hoger beroep, gewezen;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1134, 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek, I, 21, 27 en 33 van de wet van 25 maart 1876 bevattende de voorafgaande titel van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering gewijzigd, wat betreft het artikel 27, door het koninklijk besluit nr 63 van 13 januari 1935, 2, leden 6 tot 8, en 24 van de samengeordende wetten betreffende de vergoeding der schade voortspruitende uit de arbeidsongevallen (koninklijk besluit van 28 september 1931) gewijzigd wat betreft artikel 2, door de wet van 10 juli 1951

en, wat betreft artikel 24, door het koninklijk besluit nr 305 van 31 maart 1936 en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden vonnis het beroep van aanlegster niet ontvankelijk verklaard heeft om de redenen «dat de partijen niet rechtvaardigen dat de wettelijke grondslagen welke krachtens artikel 27 van de wet op de bevoegdheid tot de bepaling van de aanleg moeten dienen aan de eerste rechter onderworpen geweest zijn» en «dat ter zake elke schatting, die de partijen zouden kunnen gedaan hebben, zonder uitwerking is, daar de rente waarop het arbeidsongeval recht geeft een van die is welke gezegd artikel voorzien»,

eerste onderdeel, dan wanneer deze laatste regel, uit het artikel 33 van de wet op de bevoegdheid afgeleid, niet toe te passen was van zodra verweerder, naar luid van zijn gedinginleidend exploit, bij de eerste rechter een vordering aanhangig gemaakt had strekkende tot veroordeling van aanlegster tot betaling van de som van een miljoen frank die de wettelijke vergoedingen vertegenwoordigt die met een bestendige invaliditeit van 150 % overeenkomen en aldus aan het geschil, op grond van het kapitaal dat in de titel uitgedrukt wordt of, bij gebrek daaraan, van de annuïteit door tien vermenigvuldigd, een waarde gegeven had welke het bedrag van de laatste aanleg overschreed;

doordat het bestreden vonnis, door staande te houden dat de wettelijke grondslagen (kapitaal of annuïteit van de rente) welke tot bepaling van de aanleg moesten dienen aan de eerste rechter niet onderworpen geweest waren, de bewijskracht van het gedinginleidend exploit geschonden heeft en het gerechtelijk contract miskend heeft (schending van de artikelen 1319, 1320, 1322 en 1134 van het Burgerlijk Wetboek);

tweede onderdeel, dan wanneer, uitspraak doende over het beroep tegen een beslissing in eerste aanleg gewezen betreffende een vordering strekkende tot be-

taling van een bedrag van een miljoen frank de wettelijke vergoedingen in zake arbeidsongevallen vertegenwoordigende met een bestendige ongeschiktheid van 150 % overeenkomende, het gebeurlijk aan de rechter behoorde het aanhangig maken van de zaak bij hem na te gaan door over te gaan tot de schatting bij artikel 27 van de wet op de bevoegdheid vereist, zelfs al moest hij aan de partijen bevelen hem al de daartoe nodige inlichtingen te verstrekken;

doordat, door van ambtswege te besluiten tot de niet ontvankelijkheid van het beroep zonder tot deze verificatie te zijn overgegaan of zonder zich desnoods door de partijen de elementen nader te hebben laten aanduiden welke hem zouden ontbroken hebben, de rechter het geheel van de andere in het middel aangeduide wetsbepalingen geschonden heeft, in het bijzonder bovengemeld artikel 27 van de wet op de bevoegdheid :

Wat het eerste onderdeel betreft :

Overwegende dat de rechter in beroep het geding-inleidend exploit niet geïnterpreteerd heeft in een met de termen ervan onverenigbare zin door te oordelen dat door er de veroordeling in te vorderen van aanlegster tot betaling van « de som van een miljoen frank de wettelijke vergoedingen vertegenwoordigende hem toekomende, op grond van de wet van 24 december 1903 op de vergoeding van de schade voortspruitende uit arbeidsongevallen, in functie van een bestendige ongeschiktheid van 150 % », verweerder, die overigens het bedrag van zijn loon niet aangeduid had, niet bedoeld had, met het oog op de toepassing van artikel 27 van de wet van 25 maart 1876, het kapitaal dat een gevorderde rente uitmaakte noch het product van het vermenigvuldigen door tien van de annuïteit van zulkdanige rente te vermelden, doch wel tot raming van het geschil over te gaan, raming welke overigens zonder uitwerking was om reden van de niet toepasselijkheid ter zake van artikel 33 van laatstvermelde wet;

Dat het middel, in dit onderdeel, in feite niet opgaat;

Wat het tweede onderdeel betreft :

Overwegende dat, wanneer, zoals ter zake, de gevraagde zaak een lijfrente is, waarvan het bedrag onbekend is, de rechter zonder macht is om de nodige elementen na te gaan en de partijen te verzoeken hem die aan te duiden, om te oordelen of, rekening houdende met de wettelijke grondslagen van raming van de eis, de beslissing van de eerste rechter in eerste of laatste aanleg gewezen is;

Dat dit onderdeel van het middel naar recht faalt;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1 van de wet van 25 maart 1876 bevattende de voorafgaande titel van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering, 454 en 464 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden vonnis het beroep van aanlegster niet ontvankelijk verklaard heeft om de reden dat « daar het vraagpunt van de bevoegdheid aan de eerste rechter niet onderworpen geweest is, zijn beslissing dit punt niet betreft », dan wanneer de onbevoegdheid ratione materiae van de eerste rechter een middel was, dat de openbare orde betrof, dat door aanlegster voor het eerst aan de rechter in beroep geldig kon onderworpen worden;

doordat, door het beroep niet ontvankelijk te verklaren om de hierboven vermelde reden, het bestreden

vonnis dienvolgens de aard van de bevoegdheid miskend heeft welke het middel van de conclusies van aanlegster betrof (schending van artikel 1 van de wet van 25 maart 1876) en van de regels tot inrichting van de wet van 25 maart 1876) en van de regels tot inrichting van het beroep wanneer het over onbevoegdheid gaat (artikel 454 en, voor zoveel als nodig, 464 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering) :

Overwegende dat, voor de rechtbank van eerste aanleg, bij dewelke het door haar ingesteld beroep tegen het in haar zaak door de vrederechter gewezen vonnis aanhangig gemaakt werd, aanlegster staande hield dat de vrederechter ter zake onbevoegd was, ondermeer omdat het ongeval waarvan verweerder het slachtoffer geweest was geen ongeval was bedoeld door artikel 1 van de samengeoördende wetten op de vergoeding van de schade voortspruitende uit de arbeidsongevallen en dat, dienvolgens, artikel 24 van deze wetten niet toepasselijk was;

Overwegende dat het bestreden vonnis het beroep niet ontvankelijk verklaart, in zover het steunt op de onbevoegdheid, om de reden dat de afwijzende exceptie aan de eerste rechter niet onderworpen geweest is;

Overwegende dat het beroep steeds ontvankelijk is wanneer het op de onbevoegdheid om reden van het onderwerp van het geschil steunt, welke van openbare orde is; dat de afwijzende exceptie in beroep mag opgeworpen worden, ofschoon zij in eerste aanleg niet werd voorgesteld;

Waaruit volgt dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden vonnis, doch alleen in zover het het beroep van aanlegster niet ontvankelijk verklaart in de mate waarin het op de onbevoegdheid van de eerste rechter steunde; Verwerpt de voorziening voor het overige;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

En gezien de wet van 20 maart 1948, veroordeelt aanlegster tot de algeheelheid van de kosten;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Neufchâteau, zetelende in hoger beroep.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 11 mei 1962.

Voorzitter : M. Bayot.

Raadsheer-verslaggever : M. de Bersaques.

Advocaat-generaal : Mr. Depelchin.

Advocaat : Mr. Struye.

Levensonderhoud van de langstlevende kinderloze echtgenoot. — Strekking van art. 205 par. 2, B.W.

De inschuld betreffende het onderhoudsgeld, voorzien bij art. 205, par. 2 van het burgerlijk Wetboek, dient te worden bepaald met inachtneming van het netto-actief van de nalatenschap van de overleden echtgenoot.

De Clercq cs. t/ De Clercq-Metdepenningen.

Gelet op het bestreden vonnis gewezen in hoger beroep door de Rechtbank van eerste aanleg te Gent op 28 juli 1961;

Over het derde middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 205, paragraaf 2, 1134, 1319, 1320, 1322 van het burgerlijk wetboek en van de bewijskracht van de op 5 april 1952 tussen partijen gesloten overeenkomst, 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden vonnis beslist heeft dat de overeenkomst van 5 april 1952 geldig was en geen schenking uitmaakte om reden dat zij het beginsel zelf van de onderhoudsplicht bevestigde die, volgens artikel 205, par. 2, op aanlegsters « als erfgenamen van de onderhoudsplichtige nalatenschap van wijlen Clément De Clercq woog, en dat deze overeenkomst voor het overige alleen sloeg op uitvoeringsmodaliteiten van de onderhoudsschuld »,

dan wanneer, eerste onderdeel, daar het bedrag van het onderhoudsgeld, dat door de overeenkomst bepaald werd, geen uitvoeringsmodaliteit is doch een wezenlijk bestanddeel van de onderhoudsplicht het vonnis aldus aan de overeenkomst een interpretatie gegeven heeft die onverenigbaar is met de er in gebruikte bewoordingen en aldus haar bewijskracht evenals de artikelen 1319 en volgende van het burgerlijk wetboek geschon- den heeft,

dan wanneer, tweede onderdeel, het vonnis vastgesteld heeft dat de nalatenschap van wijlen De Clercq slechts 35.766 F bedroeg, zodat aanlegsters krachtens artikel 205, paragraaf 2, waarbij bepaald wordt dat bedoeld onderhoudsgeld een last van de nalatenschap is, niet konden gehouden zijn tot betaling van een onderhoudsgeld van 3.000 F per maand aan verweerster,

dan wanneer alleszins uit deze feitelijke doch vaststaande gegevens blijkt dat het vonnis niet wettelijk heeft kunnen beslissen dat de overeenkomst « op geen enkele wijze van het beginsel zelf van de bij artikel 205, paragraaf 2, vastgestelde onderhoudsplicht afweek » vermits deze overeenkomst aan aanlegsters de verplichting oplegde meer te betalen dan het bedrag van hun erfdeel, en bijgevolg meer dan het bedrag waartoe zij gebeurlijk door de toepassing van artikel 205 zouden kunnen verplicht geweest zijn, en bovendien de overeenkomst aan verweerster een bepaald onderhoudsgeld verleende zonder rekening te houden noch met haar behoeftige toestand noch met de omvang van de nalatenschap op het ogenblik van het overlijden van Clément De Clercq,

dan wanneer het vonnis bijgevolg niet wettelijk heeft kunnen beslissen dat de overeenkomst, waarbij aanlegsters zich verbonden een rente of een pensioen te betalen, geen schenking was om reden dat zij slechts de uitvoering was van de door artikel 205 bepaalde opgelegde onderhoudsplicht,

dan wanneer, derde onderdeel, het minstens tegenstrijdig is enerzijds te beslissen dat de overeenkomst van het beginsel van de bij artikel 205 opgelegde onderhoudsplicht op geen enkele wijze afweek en anderzijds vast te stellen dat deze overeenkomst de bijdrage van de erfgenamen bepaalde zonder rekening te houden met hetgeen zij uit de onderhoudsplichtige nalatenschap opstrekten,

dan wanneer, vierde onderdeel, het eveneens tegenstrijdig is enerzijds te beslissen dat op grond van artikel 205, paragraaf 2, aanlegsters aan verweerster geen onderhoud verschuldigd waren om reden dat zij haar afstammelingen niet waren, dat zij alleen als « erfgenamen van de onderhoudsplichtige nalatenschap » een onderhoud verschuldigd waren en dat zij dus alleen in deze hoedanigheid de overeenkomst gesloten hadden en anderzijds te beslissen dat zij, altijd op grond van artikel 205, paragraaf 2, en in uitvoering van deze wetsbepaling, een overeenkomst geldig gesloten hadden waarbij zij zich verplichtten een bijdrage in het onder-

houd te betalen zonder verhouding met hun erfdeel, dat deze tegenstrijdigheden in de motivering met het gebrek aan de door artikel 97 van de Grondwet vereiste motivering gelijk staat :

Over het tweede onderdeel :

Overwegende dat uit de regelmatig overgelegde stukken blijkt dat aanlegsters blijkens onderhandse akte van 5 april 1952 de verbintenis hebben aangegaan om aan verweerster, te rekenen van het overlijden van haar echtgenoot Clément De Clercq, een maandelijks onderhoudsgeld van 3.000 F gedurende tien jaar, uit te keren; dat De Clercq op 14 december 1954 overleden is en dat aanlegsters het onderhoudsgeld tot 1 maart 1960 hebben betaald; dat ze weigerden hun verbintenis verder uit te voeren om reden dat voormelde overeenkomst van 5 april 1952 een schenking uitmaakte welke nietig was, bij toepassing van artikel 931 van het burgerlijk wetboek, daar ze niet vóór notaris verleden was geweest;

Overwegende dat het vonnis beslist dat de overeenkomst geen schenking is, doch een uitvoeringsmodaliteit van de onderhoudsplicht, welke overeenkomstig artikel 205, paragraaf 2, van het burgerlijk wetboek aan de nalatenschap van Clément De Clercq opgelegd was welke bij de nalatenschap en dienvolgens aan aanlegsters als erfgenaam van deze laatste opgelegd was ten bate van verweerster, zijn weduwe welke in nood verkeerde;

Overwegende dat de inschuld betreffende het onderhoudsgeld, voorzien bij artikel 205, paragraaf 2 van het burgerlijk wetboek, dient te worden bepaald met inachtneming van het netto actief van de nalatenschap van de overleden echtgenoot;

Dat het vonnis, derhalve, niet kon, zonder die wetsbepaling te schenden, enerzijds, vaststellen dat het netto actief van de nalatenschap van de overleden echtgenoot 35.766 F bedroeg en, anderzijds, beslissen dat de overeenkomst, waarbij aanlegsters, erfgenamen van gezegde echtgenoot, de verbintenis aangingen aan verweerster een maandelijks onderhoudsgeld van 3.000 F gedurende tien jaar uit te keren, slechts een uitvoeringsmodaliteit was van de bij artikel 205, paragraaf 2, opgelegde onderhoudsplicht;

Dat het middel, wat dit onderdeel betreft, gegrond is;

Om die redenen,

en zonder dat er termen zijn tot onderzoek van de andere onderdelen van dat middel noch van de andere middelen, daar deze geen uitgebreidere verbreking zouden kunnen medebrengen,

Verbreekt het bestreden vonnis;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest op de kant van de vernietigde beslissing zal worden gemaakt;

Veroordeelt verweerster tot de kosten;

Verwijst de zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Dendermonde, zetelende in hoger beroep.

VLAAMSE JURISTEN.

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

RAAD VAN STATE

3e Kamer. — 21 december 1962.

Voorzitter : M. Somerhausen.

Raadsheren : M.M. Moureau en De Bock.

Advocaten : Mrs. Stassen, Waka, Orianne en Mertens de Wilmars.

Directorium voor de kolennijverheid. — Geen rechtscollege. — Sluiting van exploitatiezetels. — Procedurevormen. — Plicht van geheimhouding en gevolgen daarvan.

1. *De beslissingen van het kolendirectorium die besluiten tot spoedbehandeling en inkorting van termijnen moeten door het Directorium zelf worden genomen maar hun kennisgeving is aan geen bijzondere vormen gebonden.*
2. *Het kolendirectorium moet de ontwerpen van beslissing aan de betrokken onderneming mededelen; indien zij na die kennisgeving het ontwerp wijzigt moet zij het opnieuw ter kennis brengen van die onderneming tenzij de wijziging het gevolg is van de bezwaren welke de betrokken onderneming heeft doen gelden (art. 5 K.B. 18 april 1962). Daarmede is bedoeld dat een nieuwe mededeling slechts geboden is wanneer de wijziging, hetzij van de inhoud, hetzij van de motieven van de beslissing, berust op nieuwe motieven die met de bezwaren van de onderneming niets te maken hadden. Anders zou de procedure nooit een einde kunnen nemen.*
3. *De procedure van sluiting van een exploitatiezetel ondanks de waarborgen die zij aan de ondernemingen geeft is niet met een procedure vóór een rechtscollege gelijk te stellen.*
4. *De plicht voor het kolendirectorium om individuele inlichtingen betreffende ondernemingen geheim te houden, kan geen beletsel zijn om die inlichtingen te betrekken in beoordeling en besluitvorming over andere gevallen zonder dat men het Directorium daarom kan verplichten om van het door de wet opgelegde beroepsgeheim af te wijken.*

N.V. Charbonnages d'Abhooz t/ Directorium voor Kolennijverheid en Ministerie van Economische Zaken.

Arrest nr. 9797.

Gehoord het gelijkluidend advies van de heer auditor Maroy ;

Gelet op artikel 25 van de wet van 23 december 1946 houdende instelling van een Raad van State;

Overwegende dat het Directorium voor de kolennijverheid verzoekster op 30 april 1962 kennis heeft gegeven van een beslissingsontwerp inzake sluiting van de exploitatiezetel « Milmort » ; dat de voorzitter van het Directorium en de directeur-generaal haar in een brief van dezelfde datum namens het Directorium ter kennis brachten dat dit laatste, gelet op de spoed, de termijn waarover zij beschikte om inzage van het dossier te nemen en een memorie in te dienen op vijf dagen vaststelde ; dat verzoekster op 5 mei 1962 deed gelden, dat het Directorium de spoed niet met een met redenen omklede beslissing had verantwoord, tegen de terzake gevolgde procedure protest aantekende, aanvragen om inlichtingen indiende en om termijnverlenging verzocht ; dat het Directorium de gestelde vragen op 8 mei 1962 heeft beantwoord ; dat verzoekster het Directorium op 12 mei 1962 de memorie deed toekomen die zij volgens de procedure-

regeling kan neerleggen ; dat haar vertegenwoordigers op 16 mei 1962 voor het Directorium verschenen en hun opmerkingen mondeling voordroegen ; dat daarna nota's en aanvragen om inlichtingen werden gewisseld ; dat van een tweede beslissingsontwerp van het Directorium op 8 juni 1962 aan verzoekster kennis is gegeven ; dat de voorzitter van het Directorium in een brief van dezelfde datum de termijn waarbinnen verzoekster inzage van het dossier kon nemen en een memorie kon neerleggen, vaststelde op zeven dagen te rekenen van de ontvangst van die brief ; dat verzoekster op 18 juni 1962 inlichtingen vroeg en tegen de termijnverkortening protesteerde ; dat het Directorium die aanvragen om inlichtingen op 19 juni 1962 beantwoordde en overigens oordeelde dat de procedure regelmatig was verlopen ; dat verzoekster op 22 juni 1962 een memorie over het tweede beslissingsontwerp inzond en op 26 juni haar opmerkingen ten overstaan van het Directorium voordroeg ; dat het Directorium, eveneens op 26 juni, een nieuw beslissingsontwerp uitwerkte waarvan aan verzoekster geen kennis werd gegeven, althans niet officieel ; dat dit ontwerp werd voorgelegd aan de provinciale adviseerende raad voor de kolennijverheid van het Luikse bekken, die op 12 juli 1962 zijn advies te kennen gaf en dit nog dezelfde dag naar het Kolendirectorium doorzond ; dat het Directorium op 13 juli 1962 zijn beslissing vaststelde, waaraan bij ministerieel besluit van 14 juli 1962 bindende kracht is verleend ;

Overwegende dat de tweede tegenpartij doet gelden dat verzoekster alleen middelen aanvoert met betrekking tot de door het Directorium vastgestelde administratieve handeling ; dat het verzoekschrift, volgens artikel 2, § 1, 2e, van de procedureregeling voor de afdeling administratie van de Raad van State, een uiteenzetting van de feiten en middelen moet bevatten, en dat het verzoekschrift ter zake niet ontvankelijk is in zover het tegen het ministerieel besluit van 14 juli 1962 is gericht ;

Overwegende dat de Minister, toen hij bindende kracht verleende aan de op 13 juli 1962 door het Directorium vastgestelde beslissing, deze noodzakelijkerwijze regelmatig heeft bevonden ; dat de tegen de beslissing van het Directorium aangevoerde middelen dus kunnen worden geacht ook tegen het bestreden ministerieel besluit te zijn gericht ; dat in het verzoekschrift te lezen staat : « ... tegen het ministerieel besluit dat aan de bestreden beslissing bindende kracht verleent, voert verzoekster dezelfde middelen aan, want beide handelingen zijn onafscheidelijk met elkaar verbonden » ; dat de exceptie van niet-ontvankelijkheid niet kan worden ingewilligd ;

Overwegende dat verzoekster als eerste middel aanvoert, dat artikel 5, § 5, van het koninklijk besluit van 18 april 1962 waarbij de werkingsmodaliteiten en het reglement van orde van het Directorium voor de kolennijverheid worden bepaald, is geschonden doordat « tot spoed is besloten bij eenvoudige brief onderkend door de voorzitter van het Directorium en de directeur (brief van 30 april 1962) — brief van 8 juni 1962 », terwijl zulke beslissing moet worden vastgesteld in dezelfde vorm als de beslissing tot het sluiten van een zetel, dat wil zeggen dat zij moet aangeven op welke datum ze is genomen, welke redenen daarin ter verantwoording van de spoed worden ingeroepen en welke leden van het Directorium aan de beslissing hebben medegewerkt », dat zulk vormverzuim substantieel is en de rechten van de verdediging krenkt ;

Overwegende dat de beslissingen die besluiten tot spoed en tot termijnverkortening niet door de voorzitter

van het Directorium maar door het Directorium zelf zijn vastgesteld; dat die beslissingen zijn opgetekend in de notulen nr. 22 van 30 april 1962 en in de notulen nr. 35 van 8 juni 1962; dat de datum en de gronden van de beslissingen van het Directorium, inzonderheid de redenen waarom een versnelde procedure gewettigd was, alsook de naam van de leden die de beslissingen hebben genomen, in die notulen vermeld staan; dat echter moet worden opgemerkt dat een lid, opgegeven als aanwezig op de zitting van 30 april 1962, de vergadering had verlaten vooraleer het Directorium tot stemming was overgegaan, doch dat de beslissing met eenstemmigheid van de vier in vergadering gebleven leden is verkregen; dat de brieven van 30 april 1962 en 8 juni 1962 die de beslissingen ter kennis van verzoekster brachten, ook aangaven waarom spoed was vereist en ondertekend zijn door de voorzitter en de directeur-generaal van het Kolendirectorium; dat de spoedbeslissingen dus regelmatig door het Kolendirectorium genomen en door de daartoe bevoegde instanties ter kennis van verzoekster zijn gebracht; dat geen verordeningsbepaling voorschrijft dat van procedurebeslissingen die een spoedtermijn vaststellen, aan de belanghebbenden kennis moet worden gegeven in de vorm van een uittreksel uit de notulen van de vergadering van het Directorium of in de vorm van een van de akte van kennisgeving onderscheiden geschrift; dat dit middel niet in aanmerking kan worden genomen;

Overwegende dat verzoekster als tweede middel aanvoert dat artikel 5 van het koninklijk besluit van 18 april 1962, inzonderheid de § 2 en 3, zijn geschonden, doordat het derde beslissingsontwerp, dat de eindbeslissing is geworden, haar niet is medegedeeld; dat verzoekster uit de vergelijking van het eerste en het derde lid van § 3 van genoemd artikel 5 een argument haalt om te betogen dat het Directorium, zodra het de gronden van zijn beslissingsontwerp wijzigt, verplicht is dat ontwerp aan de betrokken kolennij mede te delen; dat zij eraan toevoegt dat het derde lid met het woord « beslissing » in de uitdrukking « beslissingsontwerp » doelt op een gunstiger, ingevolge verzoekers bezwaren besliste maatregel, maar dat op enige wijziging in de motieven, als de voorgenomen maatregel daarbij behouden blijft, een nieuwe kennisgeving van het beslissingsontwerp moet volgen;

Overwegende dat de bewijsvoering van verzoekster tot de onaanvaardbare gevolgtrekking leidt, dat de bij artikel 5 van het koninklijk besluit van 18 april 1962 ingestelde procedure, als de in een vroeger beslissingsontwerp voorgestelde maatregel behouden blijft nooit zou kunnen eindigen of althans niet zou kunnen eindigen met een beslissingsontwerp dat uitdrukkelijk antwoordt op de laatste bezwaren van de betrokken onderneming;

Overwegende dat § 2 van artikel 5 overigens slechts de neerlegging van één memorie voorschrijft; dat op die memorie blijkens het tweede lid van § 3 van dat artikel weliswaar een tweede kan volgen maar dat dit ook, volgens het derde lid, niet het geval kan zijn, als het ontwerp wordt gewijzigd « ingevolge de bezwaren welke de betrokken ondernemingen hebben doen gelden »; dat die formule zo kan worden uitgelegd: « als gunstig of ongunstig gevolg op de bezwaren van de betrokken onderneming », zodat enige, nieuwe verantwoording, die met de bezwaren van die ondernemingen niets te maken heeft, uitgesloten is; dat de door verzoekster voorgestane interpretatie zou ingaan tegen de beginselen van iedere geschillenprocedure die hoe dan ook een eindpunt moet hebben, en

een veel te ruime betekenis zou geven aan artikel 5, § 4, van de wet van 16 november 1961, dat alleen maar bepaalt dat de vertegenwoordigers van de betrokken ondernemingen, eventueel vergezeld van hun deskundigen, door het Directorium worden gehoord;

Overwegende dat uit de vergelijking van de considerans van het tweede en het derde beslissingsontwerp niet blijkt, dat het Directorium de sluiting heeft willen doen berusten op nieuwe motieven, die met verzoeksters bezwaren niets te maken hadden; dat het tweede middel niet gegrond is;

Overwegende dat verzoekster, als derde middel aanvoert dat artikel 3, § 6, van de wet van 18 november 1961 alsook de rechten van de verdediging zijn geschonden doordat het Directorium voor de kolennijverheid heeft geweigerd te antwoorden op een aantal vragen, gesteld bij de mededeling van het tweede beslissingsontwerp, waar het toch ging om de bespreking van vergelijkingspunten die door het Directorium waren tegengeworpen en in de motivering van het ontwerp dus van essentieel belang waren;

Overwegende dat artikel 3, § 6, van de wet van 18 november 1961 bepaalt: « Onverminderd de aan de voorzitter, de leden van het Directorium en het personeel ten dienste van het Directorium opgelegde wettelijke verplichtingen en tenware zij getuigenis in rechte moeten afleggen, is het hun verboden de hun ambtshalve ter kennis gebrachte inlichtingen of feiten ruchtbaar te maken ».

Overwegende dat hieruit niet blijkt dat het Directorium verplicht was tijdens de door het koninklijk besluit van 18 april 1962 ingestelde procedure de naam van de exploitanten bij wie het over de waarde van de kolen navraag had gedaan, ruchtbaar te maken; dat artikel 5, § 4, van de wet er zich immers toe bepaalt als principe te stellen dat de betrokkenen voor iedere beslissing van individuele aard worden gehoord en dat het koninklijk besluit van 18 april 1962 geen procedure heeft kunnen instellen die de mogelijkheid biedt, laat staan de verplichting schept, van het beginsel van het door de wet opgelegde beroepsgeheim af te wijken; dat die procedure, ondanks de waarborgen welke zij de ondernemingen geeft, toch niet met een procedure vóór een rechtcollege is gelijk te stellen; dat het middel, in zover het steunt op schending van artikel 3, § 6, van de wet van 16 november 1961, in rechte faalt;

Overwegende dat, waar het Directorium dus geen ruchtbaarheid aan individuele inlichtingen mag geven, nog te onderzoeken valt of de eerste tegenpartij, zoals verzoekster beweert, « de rechten van de verdediging » heeft gekrenkt door zich op gegevens, aangaande de waarde van de producten te beroepen zonder te vermelden waar ze die gegevens vandaan haalt;

Overwegende dat gegevens over de waarde van de producten werden medegedeeld in het tweede beslissingsontwerp als antwoord op een door verzoekster neergelegde memorie, waarbij een nota van haar deskundige was gevoegd; dat zulke mededeling op zichzelf verzoekster alleen heeft kunnen voorlichten omtrent de gegevens welke het Directorium aan zijn eindbeslissing ten grondslag zou kunnen leggen; dat het haar aldus mogelijk geweest is daarop te antwoorden onder omstandigheden die weliswaar moeilijker waren dan in geval de bronnen zouden zijn aangegeven, maar toch gunstiger dan in de onderstelling dat het Directorium omtrent de waardebeoordeling van de producten helemaal niets had medegedeeld;

Overwegende dat de betrokken onderneming weliswaar het recht heeft bij het Directorium aanvragen om inlichtingen in te dienen en het Directorium de plicht haar het antwoord daarop mede te delen, maar dat die waarborgen toch niet zo ruim kunnen worden opgevat dan dat zij het Directorium verplichten tot het mededelen van de inlichtingen die het bij de uitoefening van zijn taak vertrouwelijk heeft gewonnen en welker richtbaarmaking de verdere vervulling van die taak in het gedrang kan brengen; dat het Directorium overigens niet met een eiser, de onderneming niet met een verweerder of een beklagde in een rechtsgeding zijn gelijk te stellen; dat de waarborgen, neergelegd in het besluit van 18 april 1962, in de eerste plaats bedoelen de administratie bij de vervulling van haar taak zo goed mogelijk voor te lichten en dus, in het belang van de ondernemingen, enige, niet rijpelijk overwogen en bijgevolg gevaar voor willekeur opleverende maatregel te voorkomen; dat die waarborgen, zoals ze bepaald zijn in het koninklijk besluit van 18 april 1962, terzake niet zijn miskend; dat het middel in geen van zijn onderdelen gegrond is;

Overwegende dat verzoekster als vierde middel aanvoert, dat de beslissing van het Directorium onjuist en onvoldoende is gemotiveerd, wat gelijkstaat met gemis aan motivering; dat zij in haar uiteenzetting van dat middel betoogt, dat de motiveringsplicht inhoudt dat het door de betrokken onderneming aangevoerde argument moet worden beantwoord; dat zij voorts verwijst naar de procedure die heeft plaatsgehad ten overstaan van het Directorium waar dit laatste, zo schrijft zij «op een aantal door verzoekster aangevoerde middelen niet heeft geantwoord» of «dit niet afdoende en dus niet genoegzaam heeft gedaan», en dat «de aangevoerde motieven ten slotte op verscheidene plaatsen met elkaar in tegenspraak zijn»; dat zij zich bovendien het recht voorbehoudt dat middel verder te ontwikkelen;

Overwegende dat de tegenpartijen opwerpen dat dit middel niet ontvankelijk, want onnauwkeurig is, aangezien verzoekster aan de Raad van State de zorg overlaat de stukken, van het dossier onderling te vergelijken om de verstrekte antwoorden op hun waarde te toetsen, of doen gelden dat «geen middel is uitgezet als men alleen maar de aard daarvan vermeldt zonder enige concrete aanwijzing te verstrekken die het de Raad van State of de tegenpartij mogelijk maakt na te gaan waarin de bestreden akte de in het middel aangegeven rechtsregel volgens verzoekster heeft geschonden»;

Overwegende dat de beslissing van het Directorium steunt op het wettelijk aanvaardbaar motief, dat de zetel «Milmort tot degene behoort waar de exploitatiekosten nog steeds boven een bevredigend prijspeil liggen; dat dit motief is afgeleid uit een stel gegevens, zoals het aanzienlijk verlies sedert verscheidene jaren, het huidig en te verwachten peil van de netto-waarde der producten, studie van de kostprijs, mogelijke verbetering en factoren die hem kunnen verzwaren, onderzoek van de door verzoekster voor april 1962 aangegeven resultaten, met als conclusie dat de exploitatiegegevens geen grondige wijziging hebben ondergaan;

Overwegende dat verzoekster in haar memorie van wederantwoord aan die motivering het verwijt maakt dat ze de argumenten die haar deskundige tot staving van haar stelling heeft aangevoerd, onbeantwoord laat en dit namelijk hieruit afleidt dat een aantal bijzondere motieven van de beslissing ongewijzigd zijn

gebleven; dat zulk een kritiek de grond van de motivering van de bestreden beslissing niet raakt en, zoals ze is ingekleed, niet kan worden geacht het bewijs of zelfs een begin van bewijs op te leveren dat de motivering, waarvan de onderscheiden bestanddelen overigens niet met elkaar in tegenspraak lijken te zijn, in feite in een of ander onderdeel onjuist of onvoldoende is; dat het vierde middel niet opgaat;

Overwegende dat verzoekster, na op de griffie van de Raad van State inzage van het dossier te hebben genomen, een nieuw, uit twee delen bestaand middel aanvoert dat gesteund is op een aantal onregelmatigheden in de procedure vóór het Directorium; dat zij in de eerste plaats doet gelden dat het eerste beslissingsontwerp verkeerdelijk doet voorkomen alsof het door het Directorium was aangenomen, terwijl uit de notulen van de vergadering van 30 april 1962 blijkt dat één der leden van het Directorium de vergadering vóór de stemming heeft verlaten;

Overwegende dat die onregelmatigheid in de procedure de geldigheid van de bestreden beslissing niet aantast; dat de meerderheid van de leden van het Directorium immers aanwezig was toen over het eerste beslissingsontwerp werd gestemd, dat het Directorium was samengesteld overeenkomstig artikel 2, § 3, van de wet en dat de stemming met eenparigheid is verkregen; dat op dit ontwerp overigens een tweede is gevolgd, dat opnieuw is besproken en waarover opnieuw is gestemd; dat het eerste deel van het middel niet gegrond is;

Overwegende dat verzoekster er nog aan toevoegt dat haar in strijd met artikel 5, § 2, van het koninklijk besluit van 18 april 1962, geen volledig dossier is voorgelegd, dat de notulen van de vergadering van het Directorium van 30 april 1962 inderdaad niet bij het dossier waren gevoegd evenmin, zo vervolgt verzoekster, als de overige;

Overwegende dat het feit dat genoemde notulen tijdens de procedure vóór het Directorium niet berusten in het dossier waarvan verzoekster inzage heeft kunnen nemen, de geldigheid van de procedure niet heeft aangetast; dat in dit dossier immers alle gegevens voorkomen die tot grondslag voor de bestreden beslissing hebben gediend; dat verzoekster haar bezwaren aldus op regelmatige wijze heeft kunnen voordragen; dat het tweede deel van het middel niet in aanmerking kan worden genomen;

Besluit: Het beroep is verworpen.

Artikel 1: Het beroep is verworpen.

Artikel 2: De kosten, bepaald op 750 F, komen ten laste van verzoekster.

VLAAMSE JURISTEN.

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

16e Kamer. — 21 november 1962.

Voorzitter : M. Schuermans.

Raadsheren : M.M. Holvoet en Screvens.

Openbaar Ministerie : M. Smets, advocaat-generaal.

Advocaten : Mrs. Lebacqz, Vandecasteele, Le Paige.

1. Stedebouw. — Inbreuken op de besluitwet van 2 december 1946, gepleegd vóór het inwerking treden van de wet van 29 maart 1962. — Steeds strafbaar. — Toepassing art. 2 S.W.
2. Dagvaarding niet aangevuld overeenkomstig de pleegvormen door de nieuwe wet voorzien. — Betekend voor het inwerking treden van deze wet. — Ontvankelijk.
3. Gebouw. — Begrip.
4. Afbraak. — Dient door de rechtsmachten bevolen. — Art. 65 wet van 29 maart 1962.

1. *Het kan niet worden staande gehouden dat de wet van 29 maart 1962 de inbreuken begaan op bouwvergunningen en hun bestraffing, zoals voorzien bij de besluitwet van 2 december 1946, zonder meer, volkomen belangloos zou aanzien ten overstaan van de openbare orde. De bestraffing dient overeenkomstig art. 2 Swb. te geschieden.*
2. *De dagvaarding betekend zijnde geweest voor het inwerking treden van de wet van 29 maart 1962, blijft de rechtbank geldig «gevat», niettegenstaande het feit dat de rechtspleging niet werd aangevuld overeenkomstig de pleegvormen door de nieuwe wet voorzien.*
3. *De wetgeving is toepasselijk op een gebouw dat op cementblokken gevestigd werd en door eigen gewicht aan de grond gehecht staat en er mede verbonden is, spijt de afwezigheid van aangebrachte ondergrondse onderstellen, daar het gebouw een zeker karakter van bestendigheid vertoont.*
4. *In geval van erkenning van het wederrechtelijk karakter van de opgerichte bouw, dient de rechtsmacht daartoe aangezocht, overeenkomstig de wetbepalingen die aan de grond van de vervolgingen liggen, de afbraak, waartoe door de burgerlijke partijen geacht wordt dat er aanleiding bestaat, te bevelen.*

De beoordeling van deze door art. 65 van de wet van 29 maart 1962 voorziene aanleiding behoort de rechtsmachten niet toe.

Procureur-generaal, Belgische Staat, gemeente
Oelegem t/ V., L.

Beticht van te Oelegem, kanton Zandhoven, tussen 31 maart 1961 en 13 juni 1961,

A) op het grondgebied omschreven door het Besluit van de Regent van 16 januari 1946, waarbij tot het opmaken van een algemeen of bijzonder plan van aanleg wordt besloten, gebouwd, afgebroken, of wederopgebouwd te hebben zonder voorafgaandelijke gescreven of uitdrukkelijke toelating van de Minister van Openbare Werken of van zijn afgevaardigde;

Bij samenhang, de verjaring voor zoveel als nodig gestuit zijnde door de plichtbrief van de heer Procureur des Konings van 6 december 1961,

B) gebouwd te hebben zonder daartoe van het College van burgemeester en schepenen, voorafgaandelijke uitdrukkelijke en schriftelijke toelating te hebben bekomen.

Overwegende dat de beroepen regelmatig zijn naar vorm en tijd;

Op strafgebied

Wat de ontvankelijkheid aangaat :

Overwegende dat om de ontvankelijkheid van de rechtsvervolgingen te bestrijden, voorwat de inbreuk betreft voorzien in de telastlegging A gewezen wordt op het feit dat de besluitwet de dato 2 december 1946, zonder voorbehoud opgeheven werd, door artikel 72 van de wet van 29 maart 1962, houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedebouw, met het gevolg dat er geen grond tot beteugeling meer voorhanden is, en des te meer dat de opgeheven wetgeving geen tijdelijk karakter had;

dat deze stelling niet is bij te treden;

dat de opheffing op dewelke men zich beroept, enerzijds niet volledig kan worden geheten waar de nieuwe wetgeving ondermeer in artikel 73 evenwel in stand houdt, aanlegplannen goedgekeurd en bouwvergunningen verleend onder het beheer der besluitwet van 2 december 1946 en anderzijds in artikel 44 en volgende, het stelsel van voorafgaandelijke bouwvergunningen, enigszins omgevormd, in voege houdt;

dat derhalve niet kan worden voorgehouden dat de nieuwe wetgeving, de inbreuken begaan op bouwvergunningen en hunne bestraffing, zoals voorzien bij de besluitwet van 2 december 1946, zonder meer, volkomen belangloos zou aanzien ten overstaan van de openbare orde;

dat het inzicht van de wetgever, bij het invoeren van de nieuwe wetgeving op het tegendeeld wijst;

dat alleen de bestraffing overeenkomstig artikel 2 van het strafwetboek zal dienen te geschieden;

Overwegende dat verder niet ontvankelijkheid wordt voorgewend, ter wille van het feit dat de dagvaarding de vermeldingen niet bevat voorzien bij artikel 69 der wet van 29 maart 1962, ten hypotheekkantore niet werd overgeschreven;

Overwegende dat waar bedoeld middel wordt tegengesteld, weliswaar wordt toegegeven dat de dagvaarding betekend werd voor het invoegen treden van de nieuwe wetgeving en dat de rechtbank rechtsgeldig werd gevat;

dat derhalve niet kan worden ontkend dat de rechtbank geldig gevat blijft, niettegenstaande het feit dat de rechtspleging niet werd aangevuld overeenkomstig de pleegvormen door de nieuwe wet voorzien;

dat bedoelde pleegvormen overigens alleen ter vrijwaring der rechten van derden werden uitgevaardigd en het verdedigingsrecht van betichte volkomen onverlet laten;

dat het verweer van betichte dan ook op dit punt, zijne verdediging voorbijstreeft;

Overwegende dat uiteindelijk de nietigheid van de dagvaarding wordt ingeroepen om niet bepaaldelijk de gestelde wederrechtelijke daad op te geven, derwijze dat het betichte onmogelijk zou zijn, zich achteraf op het gewijsde te kunnen beroepen;

Overwegende dat de feiten alleszins naar plaats en tijd beperkend zijn opgegeven en een dergelijke begrenzing steeds toelaat, zo nodig, een in betwisting komende omlijning te vereffen;

dat de dagvaarding overigens niet aan duidelijkheid mist en betichte er zijn verweer op gevatte wijze heeft aan aangepast;

Overwegende dat wat de telastlegging B betreft, de tegenwerpingen in verband met de bevoegdheid, indien deze zouden gegrond zijn, volledig vervallen, gelet op de voorhanden zijnde samenhang met de rechtsgeldige strafvervolgingen ingesteld in verband met de feiten van de telastlegging A;

dat, hoger uiteengezette beweegredenen dienaangaande insgelijks hun toepassing vinden op de be- teugeling van de inbreuk voorzien onder litt. B en op de voorwaarden waarin de vervolgingen aanhangig werden gemaakt;

dat bovendien bezwaarlijk kan worden voorgehou- den dat begane inbreuken op gemeentelijke bouw- reglementen voor het invoege treden der nieuwe wet strafloos zouden zijn gesteld geworden;

dat bedoelde reglementen in casu noch met het algemeen belang, noch met de nieuwe wet strijdig zijn, noch door deze laatste werden afgeschaft, doch in feite, voor de toekomst, overeenkomstig de nieuwe algemene voorschriften, voor aanpassing vatbaar wor- den gehouden (artikel 60 van de wet van 29 maart 1962);

Ten gronde :

Overwegende dat het opgerichte gebouw op cement- blokken gevestigd werd en door eigen gewicht aan de grond gehecht staat en er mede verbonden is, spijs de afwezigheid van aangebrachte ondergrond- se onderstellen;

dat het gebouw een zeker karakter van bestendig- heid vertoont;

dat de verwijzing naar het parkeren van een woon- wagen of naar het opslaan van een tent, niet opgaat, om volkomen af te wijken van hetgeen tot stand werd gebracht;

dat de feiten van de telastlegging A derhalve be- wezen zijn geworden;

dat de hiernabepaalde straftoemeting is aangepast;

Overwegende dat de feiten van de telastlegging B, door de verjaring zijn bereikt;

Op burgerlijk gebied

Wat de ontvankelijkheid aangaat :

Overwegende dat de burgerlijke partij de gemeente Oelegem zich aanstelde op 24 maart 1962 (stuk 12) vóór dat de verjaring van de feiten van de telastleg- ging B werd bereikt, en de verjaring dienaangaande gestuit zijnde geweest door het kantschrift van de heer Prokureur des Konings van 6 december 1961 (stuk 6);

Overwegende dat de burgerlijke partijen de Belgi- sche Staat en de gemeente Oelegem, zich aansluiten om hunne eisen voor te brengen bij rechtsgeldig aan- hangig gemaakte rechtsvervolgingen, zoals hoger ver- duidelijkt;

dat ondermeer het niet naleven van de publiciteits- maatregelen voorzien bij artikel 69 van de wet van 29 maart 1962, het verdedigingsrecht van betichte niet betrekken zoals voordien reeds aangestipt;

dat de burgerlijke partijen zich overigens aanstel- den, vóór dat de nieuwe wet in voege trad;

Ten gronde :

Overwegende dat de eisen gegrond zijn;

dat te vergeefs gewezen wordt naar artikel 65 van de wet van 29 maart 1962 om te beweren dat de af- braak door de rechtsmacht slechts dient te worden bevolen voor zoveel daartoe grond bestaat;

dat, de erkenning van het wederrechtelijk karakter van de opgerichte bouw, op zich zelf daartoe de ver- eiste grond uitmaakt;

dat in casu, de rechtsmacht daartoe aangezocht, overeenkomstig de wetbepalingen die aan de grond van vervolgingen liggen, de afbraak, waartoe door de burgerlijke partijen geacht wordt dat er aanleiding bestaat, dient te bevelen;

dat de beoordeling van de ingeroepen aanleiding zou terugslaan op de administratieve bevoegdheid van voornoemde burgerlijke partijen;

dat een nader onderzoek vanwege de rechtsmach- ten omtrent de aard van het bouwwerk, om dit laat- ste al dan niet in stand te houden, onrechtstreeks op een onderschuiving van bevoegdheid zou neerko- men voorwat de te verlenen bouwvergunningen aan- gaat;

Overwegende dat de opvordering van één frank schadevergoeding door de burgerlijke partij de ge- meente Oelegem insgelijks verantwoordelijk is;

Om deze redenen,

Het Hof,

Ontvangt de beroepen;

Verklaart de ingestelde vervolgingen ontvankelijk;

Stelt vast dat de feiten van de telastlegging B door verjaring zijn bereikt;

Doet het vonnis te niet, opnieuw beslissend, bij een- parigheid van stemmen;

Zegt voor recht dat de feiten van de telastlegging A, bewezen zijn geworden;

Verwijst betichte deswege in een geldboete van 26 F vermeerderd met 190 opdecimen en alzo ge- bracht op 520 F of, bij gebrek aan betaling binnen de wettelijke termijn, vervangen door een subsidiaire gevangenzitting van 8 dagen;

Verwijst betichte in de kosten op de strafeis in de beide aanleggen belopende in het geheel tot op heden de som van 446 F;

Stelt vast dat de burgerlijke partij de gemeente Oelegem zich aanstelde voordat de verjaring der feiten B werd bereikt;

Verklaart de eisen van de burgerlijke partijen ont- vankelijk en gegrond;

Verwijst betichte het wederrechtelijk gebouw af te breken de plaatsen in de oorspronkelijke staat te herstellen binnen de 6 maanden te rekenen vanaf huidig arrest, en bij gebreke hieraan te voldoen mach- tigt de burgerlijke partijen voormelde werken uit te voeren en dit op kosten van betichte op eenvoudig vertoon van de echt verklaarde staten van onkosten;

Verwijst betichte bovendien in de betaling van 1 F schadevergoeding aan de burgerlijke partij de ge- meente Oelegem;

Verwijst hem bovendien in de burgerlijke kosten der beide aanleggen;

HOF VAN BEROEP TE GENT

7e Kamer. — 30 juni 1962.

Voorzitter : M. Et. Verougstraete.

Raadsheren : M.M. Noest en Le Fevere de Ten Hove.

Advocaat-generaal : M. de Hoon.

Advocaten : Mrs. Ignace Hubené en Pierre Roose.

1. Niet-ontvankelijkheid van een verzoekschrift tot tus- senkomst en van het incidenteel beroep.
2. Bevoegdheid van de rechtbank spijt scheidsrechterlijk beding.
3. Hoogdringendheid.
4. Syndicataire overeenkomst.
5. Voorlopig karakter van maatregel in kortgeding.
1. Een verzoekschrift tot vrijwillige tussenkomst, neer- gelegd in beroep door een partij die in eerste aanleg in zake was, is onontvankelijk. Het incidenteel be- roep door dezelfde partij is niet ontvankelijk daar deze geen geïntimeerde is.

2. Behalve uitdrukkelijke strijdige stipulatie blijft de voorzitter van de rechtbank, zetelend in kortgeding, bevoegd niettegenstaande een scheidsrechterlijk beding betreffende de betwisting ten gronde.
3. Er bestaat hoogdringendheid of onverwijlde spoed, die de bevoegdheid van de rechter in kortgeding rechtvaardigt, wanneer het onmogelijk blijkt tijdig van de normaal bevoegde rechtsmacht een beslissing te bekomen tot vrijwaring van een bedreigd recht.
4. De beslissing van een syndicaat, waarbij aan de gerant en de trustee hiervan verbod wordt opgelegd de aandelen van syndicataire ondertekenaars neer te leggen, met het oog op een eerstkomende algemene vergadering, maakt een feitelijkheid uit, daar hierdoor het stemrecht verbonden aan bedoelde aandelen wordt aangetast, waar deze maatregel geenszins conventioneel voorzien werd door de syndicataire overeenkomst.
5. De beschikking van artikel 809 W.B.R. waarbij bepaald wordt dat de bevelschriften in kortgeding « geen nadeel ten principale zullen doen », beduidt niet dat het bevel geen feitelijke schade aan de aanspraken ten gronde mag doen — in het huidige geval het omverwerpen van de raad van beheer — doch enkel dat, wat in kortgeding beslist werd, geen bindende kracht heeft voor de rechtbank.

De Wael Raphaël en cs, t/ Verriest G., Wwe Cyrille
De Wael en cs

Gehoord de partijen in hun middelen en besluiten ;
Gezien de stukken, o.m. de grosse van het aangevochten bevelschrift verleend door de Voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Oudenaarde in dato 1 maart 1962 ;

Overwegende dat het beroep naar tijd en vorm regelmatig is ;

Overwegende dat de geïntimeerde N.V. « Samsa » en « Tissages Mécaniques Louis De Wael & Cie », welke de aandelen hebben uitgegeven wier stemrecht het voorwerp maakt van de betwisting, evenals geïntimeerde Valère d'Olne, beheerder van de tweede voornoemde vennootschap, en de N.V. « Anciens Etablissements de Tissage De Wael », avoué stelden doch zich onthielden te besluiten ;

Overwegend dat Angélique De Rechter en anderen een request tot vrijwillige tussenkomst vóór het Hof hebben neergelegd en bij conclusie een zorgezgd incidenteel beroep instelden ; dat deze verzoekers reeds partij waren vóór de eerste rechter dewelke hun vordering als niet onvankelijk afwees ; dat, indien zij deze beschikking wilden aanvechten, voor hen de weg van het beroep openstond, doch niet deze van de vrijwillige tussenkomst ; dat hun verzoek, alsmede hun zorgezgd incidenteel beroep (dat slechts door een geïntimeerde kan worden ingesteld) niet onvankelijk zijn (R.P.D.B. Ve Intervention en mat. civile, no 107 ; Ve Appel en mat. civ. et comm. no 477) ;

Overwegend dat moeten worden voorbijgegaan de beweringen van de appellanten als dat : 1) Michel Gillemans, maanden vóór de dagvaarding overleden, in één der exploten persoonlijk gedagvaard werd en 2) Agnès De Wael, weduwe van de voornoemde, geen aandeel van de betrokken vennootschappen bezit en derhalve ten onrechte in de zaak betrokken werd ; dat de eerste bewering niet strookt met de werkelijkheid, terwijl de tweede niet bewezen is, zodat het wel behoorde haar te dagvaarden « voor zoveel nodig » zoals werd gedaan ;

Overwegend dat eveneens moet worden voorbijgegaan de betwisting door de appellanten van de ont-

vankelijkheid van de vordering ten opzichte van de N.V. « Samsa » en de N.V. « Tissages Mécaniques Louis De Wael & Cie » ; dat immers de appellanten geenszins gegriefd werden door de beslissing van de eerste rechter ten opzichte van deze vennootschappen ;

Overwegend dat, zoals de eerste rechter terecht overwoog, behalve uitdrukkelijke strijdige stipulatie, dewelke in het syndicair contract niet voorkomt, de voorzitter van de rechtbank, zetelend in kortgeding, bevoegd blijft niettegenstaande een scheidsrechterlijk beding ; dat dit principe in zake des te meer klemt daar er geen mogelijkheid bestond om de zaak onmiddellijk te onderwerpen aan scheidsrechters ;

Overwegend, overigens dat, het tussen de partijen vóór de rechtbank hangend geding precies als voorwerp heeft de waarde en de geldigheid van het syndicair contract in zijn geheel, met inbegrip van het scheidsrechterlijk beding ; dat de betwisting ten principale minstens ernstig lijkt ; dat de geldigheid van het arbitraal beding dus vooralsnog twijfelachtig is ; dat, gelet op 1) deze twijfel, welke in de huidige stand van de procedure niet kan worden weggenomen ; 2) het steeds uitzonderlijk karakter van de arbitrale jurisdictie, en 3) de voorlopige aard van de onderwerpelijke beslissing, de bevoegdheid van de gewone presidentiale rechtsmacht in zake dient verkozen te worden boven deze van scheidsrechters, bij wie de eis ten principale niet eens aanhangig werd gemaakt ;

Overwegend dat de eerste rechter met reden oordeelde dat er hoogdringendheid of onverwijlde spoed bestaat, waardoor de bevoegdheid van de rechter in kort geding om voorlopige maatregelen te treffen, wordt gerechtvaardigd, wanneer het onmogelijk voorkomt tijdig van de normaal bevoegde rechtsmacht een beslissing te bekomen tot vrijwaring van een bedreigd recht ;

Overwegend dat het stemrecht verbonden aan de eigendom van de bedoelde aandelen bedreigd werd door de beslissing van het syndicaat dd. 13 oktober 1961, waarbij aan de gerant en aan de trustee verbod gedaan werd deze acties neer te leggen met het oog op de eerstkomende algemene vergaderingen dd. 20 oktober 1961 van de twee betrokken vennootschappen ; dat er een ernstige bedreiging bestond, dat dezelfde maatregelen zouden genomen worden met het oog op de buitengewone algemene vergaderingen op vraag van de geïntimeerden bijeengeroepen ;

Overwegend dat de maatregel beslist op 13 oktober 1961 een feitelijkheid uitmaakt ; dat immers : 1) erdoor wordt aangetast het stemrecht verbonden aan de bedoelde aandelen, hetwelk een eigenschap is van het eigendomsrecht over diezelfde en 2) deze maatregel geenszins conventioneel voorzien werd door het syndicair verdrag, in het bijzonder niet door het artikel V, waarbij wordt bedongen dat, voor bepaalde beslissingen aangaande het beheer der betrokken vennootschappen, de ondertekenaars zich zullen moeten verstaan omtrent de stemming op de algemene vergadering, wat integendeel het neerleggen der aandelen onderstelt ;

Overwegend dat dient te worden aangestreept dat het kwestieus verbod, aan de gerant en aan de trustee betekend, een feitelijkheid daarstelt zowel in de veronderstelling dat het syndicair contract geldig is als in de tegenovergestelde veronderstelling. Indien het syndicair pakt nietig is, spreekt het vanzelf dat het verbod een onverantwoord aanslag is op het eigendomsrecht over de titels, waaraan het stemrecht verbonden is. Indien het syndicair verdrag niet nietig is, bestaat de feitelijkheid hierin dat de meerderheid van het syndicaat zich zelf heeft willen recht

verschaffen. Immers, het artikel V van het syndicaal verdrag behelst een verbintenis om iets te doen, nl. overeen te komen omtrent de stemming (wat insluit zich eventueel neer te leggen bij de zienswijze van de meerderheid van het syndicaat, bepaald zoals voorzien in artikel VII). De meerderheid van het syndicaat, vrezend dat de eigenaars van de litigieuze aandelen de aangegane verbintenis om iets te doen niet zouden naleven, heeft hen willen beroven van de uitoefening van hun stemrecht;

Overwegend dat door de appellanten vergeefs wordt geopperd dat de geïntimeerden zelf de omstandigheid hebben doen ontstaan, welke de bedreiging van hun stemrecht tweewegbracht, nl. door hun vragen dd. 8 januari 1962 tot bijeenroeping van buitengewone algemene vergaderingen der twee betrokken vennootschappen;

Overwegend dat de eerste rechter op gepaste wijze deze opwerping heeft weerlegd; dat de feitelijkheid door de appellanten gepleegd — ingevolge dewelke de geïntimeerden beroofd werden van hun stemrecht op de algemene vergaderingen dd. 20 oktober 1961 — mede voor gevolg had dat de geïntimeerden verplicht werden nieuwe vergaderingen te doen bijeenroepen om hun rechten te vrijwaren; dat overigens met de bedoelde bijeenroepingen te vragen, de geïntimeerden niets anders deden dat een recht, verbonden aan de eigendom der aandelen, uit te oefenen, recht dat wettelijk op ieder ogenblik kan worden uitgeoefend; dat hieruit volgt dat hun initiatief geenszins kan gekenmerkt worden als een artificieel tot stand brengen van een omstandigheid, die hun zou toelaten zich in hun eigendomsrecht bedreigd te heten;

Overwegend dat niet kan opgeworpen worden dat de geïntimeerden vroeger na 13 oktober 1961 hun vordering hadden kunnen inleiden; dat zij reeds op 17 oktober 1961 een expressbrief door hun raadsman lieten opsturen, waarbij de appellanten aangemaand werden een einde te stellen aan de bedoelde feitelijkheid, en mochten hopen dat hieraan gevolg zou worden gegeven; dat nadien, en kort daarop, het neerleggen van de deskundige verslagen, met het oog op de overname van al hun aandelen door de appellanten, iedere vraag tot het bijwonen van algemene vergaderingen nutteloos, althans inopportuun scheen te maken; dat overigens, zoals hierboven gezegd, de geïntimeerden op ieder ogenblik de bijeenroeping der algemene vergadering mochten vragen zonder dat hun kan verweten worden de omstandigheid, die de bevoegdheid van de rechter in kort geding rechtvaardigt, kunstmatig te hebben verwekt;

Overwegend dienvolgens dat de hoogdringendheid, noodzakelijk tot de bevoegdheid van de rechter in kort geding, in zake wel voorhanden is;

Overwegend dat insgelijks blijkt dat de genomen maatregel als voorlopig gekenmerkt is;

Overwegend dat de beschikking van art. 809 W.D.R. waarbij bepaald wordt dat de bevelschriften in kort geding « geen nadeel ten principale zullen doen », niet beduidt dat het bevel geen feitelijke schade aan de aanspraken ten gronde mag doen, doch enkel dat wat in kort geding beslist werd geen bindende kracht heeft voor de rechtbank; dat dienvolgens aan de genomen maatregel zijn voorlopig karakter niet ontleent het feit, dat hierdoor mogelijk het ten principale betwiste syndicaal contract tijdelijk dode letter zal blijven;

Overwegend voorts dat uit de bovenstaande beschouwingen omtrent de hoogdringendheid blijkt dat de beslissing in zake genomen geen uitspraak over

de grond der zaak onderstelt; dat er immers uit gebleken is dat de feitelijkheid, die deze beslissing nodig maakte, vaststaat, welke ook de stelling weze die men over het geschil ten gronde aankleeft;

Overwegend ten slotte dat de door de eerste rechter genomen maatregel wél de gepaste was; dat de tussen partijen bestaande tractaties omtrent een mogelijke overname door de appellanten van de litigieuze aandelen hieraan niets veranderen;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935,

Uitsprekend bij verstek wegens niet besluiten tegen de geïntimeerde vennootschappen « Samsa », « Tissages Mécaniques Louis De Wael & Cie » en « Anciens Etablissements de Tissages De Wael », alsook tegen Valère d'Olne, en op tegenspraak wat de andere partijen betreft;

Verklaart niet ontvankelijk de vordering tot vrijwillige tussenkomst van Angélique De Rechter en anderen, alsmede hun zagezegd incidenteel beroep;

Verklaart het beroep ontvankelijk, doch ongegrond;

Bevestigt de bestreden beschikkingen van het aangevochten bevelschrift;

Veroordeelt de appellanten tot de kosten van de aanleg;

Beveelt de afscheiding der kosten ten bate van pleitbezorger Cruyt die verklaart het grootste deel derzelve te hebben voorgeschoten.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE OUDENAARDE

Kortgeding. — 1 maart 1962.

Voorzitter: M. Janssens de Varebeke.

Advocaten: Mrs. Pierre Roose en Ignace Hubené.

1. Niet-ontvankelijkheid bij gebreke aan rechtsband.
2. Bevoegdheid van de rechtsmacht in kortgeding spijscheidsrechterlijk beding.
3. Hoogdringendheid.
4. Voorlopig karakter van maatregel in kortgeding.
5. Syndicataire overeenkomst.

1. *De vennoten, die niet bij het syndicaat zijn aangesloten, kunnen in rechte de vrijheid van stemrecht ten voordele van de medevennoten, ondertekenaars van een syndicataire overeenkomst die hen berooft van het stemrecht, niet vragen; de affectio societatis schept daartoe geen voldoende rechtsband.*
2. *Behalve uitdrukkelijke strijdige stipulatie blijft de voorzitter van de rechtbank, zetelend in kortgeding, bevoegd niettegenstaande een scheidsrechterlijk beding betreffende de betwisting ten gronde.*
3. *Er bestaat hoogdringendheid of onverwijlde spoed, die de bevoegdheid van de rechter in kortgeding rechtvaardigt, wanneer het onmogelijk blijkt tijdig van de normaal bevoegde rechtsmacht een beslissing te bekomen tot vrijwaring van een bedreigd recht.*
4. *De beschikking van artikel 809 W.B.R. waarbij bepaald wordt dat de bevelschriften in kortgeding « geen nadeel ten principale zullen doen », beduidt niet dat het bevel geen feitelijke schade aan de aanspraken ten gronde mag doen, — in het huidige geval het omverwerpen van de raad van beheer — doch enkel dat, wat in kortgeding beslist werd, geen bindende kracht heeft voor de rechtbank.*

5. *De beslissing van een syndicaat, waarbij aan de garant of de trustee hiervan verbod wordt opgelegd de aandelen van zekere syndicaire ondertekenaars neer te leggen, met het oog op een eerstkomende algemene vergadering, maakt een feitelijkheid uit, daar hierdoor het stemrecht, verbonden aan bedoelde aandelen, wordt aangetast, waar deze maatregel geenszins conventioneel voorzien werd door de syndicaire overeenkomst.*

Verriest G., Wwe Cyrille De Wael en cs. t/ N.V.
«Anc. Ets. de Tissage De Wael» en cst.

Gezien de stukken;

Aangezien de artikelen 2, 34, 36, 37, 40, 41 der wet van 15 juni 1935 werden toegepast;

Overwegende dat de beide vorderingen door dezelfde eisers ingeleid tegen ongeveer dezelfde verweerders, in hun hoedanigheid van vennoten van, enerzijds de N.V. «Samsa» en anderszijds de N.V. «Tissages Mécaniques Louis De Wael», en ook tegen deze vennootschappen, zodanig verknocht zijn en hetzelfde doel nastreven, dat verweerders terecht gevraagd hebben ze samen te voegen;

Overwegende dat de vorderingen er in hoofddorde toe strekken de eerste twee verweerders qualitate qua zich te horen veroordelen neer te leggen ter maatschappelijke zetel of op de plaats aangeduid in de bijeenroeping op de door de wet en statuten vereiste wijze volgens artikel 35 van de statuten, minstens 5 vrije dagen op voorhand voor en met het oog op al de volgende algemene vergaderingen der N.V. «Samsa» enerzijds en de N.V. «Tissages Mécaniques Louis De Wael & Cie», anderzijds, alle aandelen waarvan eisers, onder A. eigenaars zijn, meer in het bijzonder voor en met het oog op het bijwonen van en deelnemen aan de buitengewone algemene vergadering, eerstdaags bijeen te roepen, om er te beraadslagen en er hun stem uit te brengen;

Overwegende dat eisers onder littera A, eigenaars zijnde van 15 % van het kapitaal der betrokken vennootschappen, samen met de tweede verweerder onder littera A en de verweerders onder littera B, allen samen 60 % van het kapitaal vertegenwoordigende, op 31 december 1954 een mondelinge syndicaire overeenkomst afgesloten hebben, waarbij onder meer bedongen werd dat al de betrokken partijen zich onderling verbonden, ten einde de uitvoering van hun gemeenschappelijke bedoelingen te verzekeren, van generlei overeenkomsten af te sluiten die de onmiddellijke of toekomstige, zekere of eventuele overdracht van aandelen van de vennootschappen aan derden als voorwerp zouden hebben;

Dat, alhoewel de partijen de volle eigendom van hun titels bewaren, er bedongen werd dat ze alle zouden geblokkeerd worden in de handen van een «trustee», zijnde eerste verweerder onder littera A;

Dat de leden van het syndicaat zich onderling zouden verstaan betreffende de algemene politiek die in de vennootschappen zou moeten gevolgd worden, en nopens de eventueel uit te brengen stemmingen in de algemene vergaderingen, wat betreft de benoemingen van beheerders en bestuurders;

Dat de beslissingen van het syndicaat bij volstrekte meerderheid van stemmen zouden genomen worden;

Dat alle betwistingen, verband houdende met de rechten en verbintenissen spruitende uit de overeenkomst, aan scheidsrechters zouden voorgelegd worden;

Overwegende dat om redenen die Wij hier niet hoeven te onderzoeken, onenigheid ontstaan is tussen de leden van dit syndicaat, en eisers onder littera A

op de algemene vergadering der vennootschappen gehouden op 29 september 1961, hun stemrecht vrij hebben willen gebruiken;

Dat deze algemene vergaderingen gepronogeerd werden op 20 oktober 1961;

Dat inmiddels, op een vergadering van het syndicaat, gehouden op 13 oktober 1961 tegen de wil van eisers onder littera A beslist werd dat de hun toebehorende titels, met het oog op de komende algemene vergaderingen niet zouden gedeponeerd worden;

Dat zodoende de eisers onder littera A door de andere leden van het syndicaat belet werden op de algemene vergadering van 20 oktober 1961 hun stemrecht uit te oefenen;

Overwegende dat de vordering voor doel heeft aan eisers onder littera A toe te laten de volgende algemene vergaderingen bij te wonen en hun stemrecht te gebruiken;

Overwegende dat de verweerders de onbevoegdheid van de Voorzitter zetelend in kortgeding inroepen:

1) omdat volgens hen de consoorten Angélique De Rechter (vermeld onder littera B van de dagvaarding) geen partij zijn van de syndicaire overeenkomst van 31 december 1954;

2) dat hetzelfde geldt ten overstaan van de twee hierboven vermelde vennootschappen;

3) omdat die syndicaire overeenkomst een scheidsrechterlijk beding inhield, zodat de rechter, zetelend in kortgeding, onbevoegd zou zijn;

4) omdat er ter zake geen hoogdringendheid zou bestaan;

5) omdat de gevorderde maatregelen de grond der zaak zouden aanraken en een definitief uitwerksel zouden hebben;

1. Overwegende dat de ondergrond der zaak een onenigheid is tussen de verschillende takken van eenzelfde familie, betreffende het beheer van de aan deze familie toebehorende nijverheden, waarvan het bestuur en het beheer slechts door de leden van een deel dezer takken waargenomen wordt;

Overwegende dat de eisers onder littera B 40 % van het kapitaal vertegenwoordigen en de takken zijn die aan de syndicale overeenkomst geen deel genomen hebben, zodat zij vreemd blijven aan de onderlinge verbintenissen door de leden van het syndicaat aangegaan;

Overwegende dat, alhoewel zij er zeker belang bij hebben dat eisers vrij zouden stemmen, met de hoop dat zij samen de meerderheid der stemmen in de algemene vergadering zouden kunnen bezitten, zij nochtans betreffende het huidig geding, geen vordering tegen de verweerders kunnen uitoefenen bij gebrek aan rechtsverband;

Dat het alleen aan eisers onder littera A behoort vrij te beslissen of en hoe zij hun rechten van aandeelhouders wensen uit te oefenen, en dat de «affectio societatis» die al de partijen bindt, aan eisers onder littera B niet toelaat, minstens in het huidig geding waar het alleen gaat om een betwisting nopens contractuele verbintenissen van bepaalde aandeelhouders tussen te komen;

Overwegende dat de vordering van eisers onder littera B bij gebrek aan rechtsgrond niet ontvanke-lijk is;

Overwegende dat nochtans dient opgemerkt dat hun tussenkomst tot heden aan verweerders geen bijkomende kosten veroorzaakt heeft;

2. Overwegende dat de eisers onder littera A zeer terecht de N.V. «Tissage Mécanique Louis De Wael & Cie» en de N.V. «Samsa» terzake opgeroepen

hebben, omdat de vordering rechtstreeks verband houdt met het beheer dezer vennootschappen; dat zelfs in ondergeschikte orde de aanstelling van een sekwester over hen gevraagd wordt, zodat eisers er belang bij hebben de te treffen beslissing tegen hen tegenstelbaar te maken;

3. Overwegende dat het bestaan van een scheids-rechterlijk beding niet voor gevolg heeft van noodzakelijk de tussenkomst van de voorzitter, zetelend in kortgeding, uit te sluiten;

Overwegende dat wij in de huidige betwisting niet hoeven te onderzoeken welke, wat betreft de bevoegdheid van de gewone rechtsmacht de gevolgen zullen zijn... van de eventuele nietigheid van de overeenkomst waarin een scheidsrechterlijk beding voorkomt, vermits die nietigheid de grond der zaak zou aangaan, en dat er desaangaande nog niets beslist is;

Maar overwegende dat het algemeen aangenomen wordt dat behoudens uitdrukkelijk strijdig beding, vooral wanneer er geen mogelijkheid bestaat een spoedeisende zaak onmiddellijk aan de scheidsrechters voor te leggen, de voorzitter in kortgeding steeds bevoegd blijft, niettegenstaande een arbitraal beding (zie Van Lennep, Kortgeding, blz. 41 en volgende; R.P.D.B. v° référés nr. 22);

4. Overwegende dat er hoogdringendheid bestaat of onverwijlde spoed, die de bevoegdheid van de rechter in kortgeding rechtvaardigt, wanneer het onmogelijk blijkt tijdig van de normaal bevoegde rechtsmacht een beslissing te bekomen tot vrijwaring van een bedreigd recht (Van Lennep, Kortgeding, blz. 60 en volgende);

Overwegende dat ter zake het bedreigd recht de uitoefening van het stemrecht is van eisers op de algemene vergaderingen van de maatschappijen die op 13 februari 1962 moeten plaatsgrijpen;

Dat deze vergaderingen enkele weken gepronogeerde werden, juist met de bedoeling toe te laten in de huidige betwisting tijdig een bevelschrift te verlenen;

Dat er dienvolgens onbetwistbaar hoogdringendheid bestaat;

Overwegende dat verweerders ten onrechte opwerpen dat deze hoogdringendheid door eisers niet mag ingeroepen worden, vermits zij deze zelf geschapen hebben met, bij brief van 8 januari 1962 de bijeenroeping van een buitengewone algemene vergadering te vragen;

Overwegende dat verweerders, ingevolge de beslissing door hen genomen in de vergadering van het syndicaat op 13 oktober 1961, eisers belet hebben op de statutaire algemene vergaderingen van 20 oktober 1961 te stemmen; dat dit de oorzaak is waarom eisers de bijeenroeping van een nieuwe buitengewone algemene vergadering gevraagd hebben, zodat het ingevolge de daad is van verweerders, dat de eisers verplicht werden een nieuwe vergadering te doen bijeenroepen, om hun rechten te vrijwaren;

Overwegende dat de voorzitter in kortgeding bevoegd is om de feitelijke, bestaande in het verzet tegen de uitoefening van het stemrecht te doen ophouden (Brussel, 31-1-1912, Pas. 1912, II, 430);

5. Overwegende dat het voorlopig karakter van de beslissingen in kortgeding hierin bestaat dat ze geen bindende kracht hebben ten overstaan van de beslissingen die nog ten gronde moeten genomen worden;

Dat de omstandigheid dat die beslissing aan de tegenpartij mogelijk een schade berokkenen zal, die eventueel op geen andere wijze dan door het toekennen van schadevergoeding zou kunnen hersteld

worden, aan die beslissing het voorlopig karakter niet zou ontnemen (Van Lennep, Kortgeding, blz. 143 en volgende en aangehaalde rechtsleer. R.P.D.B., Référé 265 en volgende tot 270);

Overwegende dat de vordering ten gronde tot de nietigheid van de « syndicale » overeenkomst van 31 december 1954 strekt; dat de huidige eis met de vordering ten gronde geen rechtstreeks verband heeft;

Dat zelfs mag opgemerkt worden dat het recht, een van de leden van het syndicaat te beletten op de algemene vergadering te stemmen, zeker niet uitdrukkelijk in de overeenkomst bedongen werd, zodat zelfs moest die overeenkomst volledig geldig zijn, de huidige vordering toch nog ontvankelijk zou kunnen blijven;

Overwegende dat het blokkeren van de titels in de handen van een « trustee » het vrij uitoefenen van het stemrecht niet belet, vermits uitdrukkelijk bedongen werd dat de leden van het syndicaat volle eigenaars van hun aandelen bleven;

Dat bijvoorbeeld zelfs in geval van beslag op titels, of in pandgeving, van titels, de eigenaar het vrij stemrecht bewaart (R.P.D.B. v° Société Anonyme, 1301, 1303, 1304);

Overwegende dat het niet vaststaat dat de inwilliging van de huidige vordering noodzakelijkerwijze aan de verweerders een aanzienlijk nadeel zou berokkenen; dat het niet zeker is welk gebruik de eisers van hun stemrecht zouden maken, en dat het niet uitgesloten is dat zij hun verbintenis, spruitende uit de syndicale overeenkomst zouden eerbiedigen;

Overwegende dat Wij, ter zake, dus wel bevoegd zijn en dat de vordering ontvankelijk is;

Overwegende dat het voor de aandeelhouders een onbetwistbaar en essentieel recht is van aan de algemene vergaderingen van de vennootschap deel te nemen en te stemmen;

Dat dit recht hun door artikel 74, al. 2 van de wet op de vennootschappen toegekend wordt « niettegenstaande elke daarmede strijdige bepaling »;

Dat het algemeen aangenomen wordt dat de overeenkomsten strekkende tot de beperking van het stemrecht nietig zijn (R.P.D.B. v° Société Anonyme, nrs. 1188, 1262, 1266, 1285, Van Ryn, Principes de Droit Commercial, T. I, 340, 521/1, 525, 706 707; Fredericq Traité de Droit Commercial, T. V, 406, 482 en aangehaalde rechtspraak);

Overwegende dat de klaarblijkelijke en onrechtmatige schending van dit recht door de verweerders zodanig onbetwistbaar is dat zij zelfs niet pogen dit punt in recht te betwisten;

Overwegende dat verweerders dus de feitelijke die zij op onregelmatige wijze gepleegd hebben moeten doen ophouden en de eisers onder littera A in de mogelijkheid moeten stellen op de algemene vergaderingen der vennootschappen hun stemrecht te gebruiken;

Overwegende dat al de argumenten die de beide partijen laten gelden in verband met de betwisting ten gronde, terzake niet dienend zijn en door Ons niet moeten onderzocht worden;

Dat het in de huidige stand der zaken niet het minste nut heeft te bepalen op welke wijze, goed of slecht, de vennootschappen tot heden beheerd werden, en hoe zij het in de toekomst zullen worden;

Overwegende dat de pleitnota's door de beide partijen neergelegd of hun brieven, stukken zijn op de inhoud waarvan het bevelschrift niet dient te antwoorden, noch waarop de beslissing mag gesteund worden;

vinden is dat enig belang heeft betreffende het behandelde onderwerp.

Het tractaat van de Heer Viaene zal voor de toekomst voor alle Vlaamse juristen een veilige wegwijzer zijn in de soms zeer delicate en dikwijls zeer omstreden vraagstukken van huiszoeking en strafrechtelijke inbeslagneming.

Deze zeer belangrijke verhandeling is een rijke aanwinst voor de A.P.R.

René Victor

Prof. Mr. J. Ronse. — Hoe een verhandeling van de A.P.R. geschreven wordt. (Richtlijnen voor de medewerkers), 1962. 35 blz.

Deze brochure van de hand van Prof. Mr. Jan Ronse, die de leider is van de Algemene Practische Rechtsverzameling, bevat de richtlijnen voor de medewerkers, die zich verbonden hebben een tractaat voor deze merkwaardige verzameling te schrijven.

Het is een uiterst nuttig werk dat niet enkel voor de medewerkers aan de A.P.R. van belang is, doch dat ook zijn betekenis heeft voor al degenen in Vlaanderen die wetenschappelijke verhandelingen wensen te schrijven op het gebied van het recht.

Het komt inderdaad al te vaak voor dat aanhalingen van rechtspraak en van rechtsleer op enigszins willekeurige wijze geschieden en dat dergelijke vermeldingen niet beantwoorden aan hetgeen wetenschappelijk vereist is. Dit was voorzeker tot nog toe niet het geval in de reeds verschenen tractaten, die gepubliceerd worden in de A.P.R. omdat de redactieraad, die een zeer nauwkeurig toezicht uitoefent, steeds een volstrekte eenvormigheid van alle aanhalingen heeft verzekerd. Doch het is van belang dat voor de toekomst elkeen, die een studie uitwerkt, van de beginne af zich op strenge wijze zou houden aan de gegevens die zo voortreffelijk in de brochure van Prof. Ronse zijn aan gegeven.

Het geschrift bevat ook kostbare aanwijzingen in verband met hetgeen van de medewerkers van de A.P.R. verwacht wordt. De verhandelingen mogen noch compilatie zijn, noch het karakter hebben van de gespecialiseerde proefschriften. Zij dienen een « trouwe weergave te zijn van de heersende opvattingen en gangbare stellingen », al beschikt de auteur over een volle vrijheid om zijn eigen mening te adstrueren.

Prof. Ronse wijst er op in welke mate het wenselijk is het buitenlands recht aan te halen en hij geeft uiterst nuttige wenken voor het praktisch uitwerken van de stof, het verzamelen van het materiaal, het opstellen van de steekkaarten, het opmaken van een voorlopig plan en de uiteindelijke redactie. Het ware ten eerste te wensen dat al wie in Vlaanderen aan juridisch wetenschappelijk werk doet zich angstvallig zou houden aan de aanwijzingen die door Prof. Ronse hier worden gegeven. Zulks zou ten eerste de eenheid van onze wetenschappelijke juridische literatuur bevorderen.

De brochure bevat een voorlopige lijst van trefwoorden die elk het voorwerp zullen uitmaken van een verhandeling in de A.P.R. en wij hebben met genoegen vastgesteld welk groot aantal van deze tractaten reeds in voorbereiding zijn.

Zeer nuttig is ook de lijst van de meest gebruikte afkortingen wat betreft de tijdschriften en de juridische werken waarnaar regelmatig verwezen wordt.

Ook op dit gebied zou het wenselijk zijn dat alle auteurs zich zeer streng aan deze wijze van citeren zouden houden.

Wij wensen slechts één enkele opmerking te maken

betreffende het citeren van R.D.P., dat hier voorgesteld wordt als de verkorting van de « Revue de droit pénal et de la criminologie ». In de verhandelingen betreffende het publiek recht zal zeer dikwijls dienen verwezen te worden naar de « Revue de droit public et de la science politique », die meestal in de Franse rechtsliteratuur ook als R.D.P. wordt aangeduid. Ten einde alle verwarring tussen deze beide belangrijke tijdschriften te vermijden zou het wenselijk zijn ze respectievelijk te vermelden als R.D.Pén. en R.D.Publ.

Door het publiceren van deze richtlijnen heeft Prof. Mr. Jan Ronse niet alleen aan de A.P.R. doch aan de Vlaamse rechtswetenschap een zeer grote dienst bewezen.

René Victor

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

Aangezien de Conferentie een culturele instelling is; dat echte cultuur niet tot één domein beperkt mag blijven;

dat de jurist, én ieder anderzinnig mens heden ten dag de Economie niet meer links kan laten liggen; dat bovendien ook Vlaanderen behoort tot het weidse cultuurveld;

om deze redenen besloot de Conferentie, alle andere en strijdige meningen verwerpende, tot een bij uitstek gecultiveerd Vlaams deskundige het verzoek te richten om, in een met motieven omkleed betoog, te antwoorden op de vraag: « Gaat Vlaanderen economisch vooruit? ».

Het antwoord kwam op 30 januari in de Assisenzaal, tot op de achterste banken gevuld met een aandachtig publiek.

Wij hadden de bijzondere eer Z. Hoogw. Mgr. Daem, bisschop van Antwerpen, voor het eerst in ons midden te mogen begroeten.

Het antwoord kwam... zakelijk, gefundeerd en bovenal glashelder. Want het was prof. Vandeputte die het gaf. Professor R. Vandeputte, hoogleraar te Leuven en voorzitter van de Raad van beheer van de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid, de man die als weinig anderen de moeilijke kunst verstaat om ingewikkelde problemen bevattelijk en zonneklaar voor te stellen. Gelukkig de studenten, aan wie zulke meester de verbintenissen en verzekeringen uitlegt.

Spreker onderzocht eerst het verleden van na de tweede wereldoorlog tot omstreeks 1960, en stelde vast dat in die periode natuurlijk wel vooruitgang werd gemaakt, doch lang niet in die mate waarin onze buurlanden zich heropwerkten.

In de laatste twee jaar veranderde dit, en nam de economische expansie van Vlaanderen veel sneller toe. Spreker toonde dit aan door een bondige schets van de toestand in de verschillende bedrijfstakken, de Antwerpse haven en enkele Vlaamse gewesten. Alles bij elkaar stemt de huidige gang van zaken tot een gerechtvaardigd optimisme.

Wat niet betekent dat de Vlaamse dampkring nu helemaal opgeklaard is. Er blijven schaduwzijden. Zo bijv. vroeg spreker zich af of het op langere termijn wel zo gunstig zal blijken dat meer en meer grootindustrieën, die zich in het Vlaamse land aan het vestigen zijn, onder leiding komen en blijven van buitenlandse « big bosses »; en de winsten van deze maatschappijen vloeien voor het grootste deel toch

weer over onze grenzen weg. Het probleem dus van de buitenlandse investeringen.

En dan de Vlaamse ondernemer zelf. Deze kranige vakman en harde wroeter, maar ook wel koppig en individualist: baas in eigen huis. Gevaarlijk, want economische vooruitgang vergt ruimere afzetgebieden, hogere productie, duurder machines, meer kapitaal en dus: grote industriële complexen. Vooral voor het middelmatig bedrijf ziet de toekomst er niet zo best uit. Vandaar de noodzaak om fusies aan te gaan. Spreker gaf als voorbeeld Cockerill-Ougrée.

Met een oproep tot de Vlaming om zijn overdreven eigenwilligheid te laten varen en de dingen steeds meer in internationaal verband te gaan zien, besloot Prof. Vandeputte zijn degelijk betoog.

Op de daaropvolgende receptie hieven wij menig (champagne)glas op de gezondheid van onze royale Voorzitter en Mevrouw A. Debergh, van de spreker, de Conferentie, en Vlaanderens economie.

H. A.

MEDEDELINGEN

Vlaams Rechtsgenootschap te Leuven

Van dinsdag 22 tot donderdag 24 januari 1963 ging te Leuven het 15e interuniversitair Vlaams Rechtscongres door. Het werd ingericht door het Vlaams Rechtsgenootschap van Leuven, en er werd aan deelgenomen door vertegenwoordigers van de Vlaamse Rechtsgenootschappen van Brussel en Gent en door Nederlandse studenten in de rechten uit Amsterdam, Utrecht, Leiden en Nijmegen. Het motto van het congres luidde: «Aktuele Rechtsproblemen», waarmee werd bedoeld de brandende problemen rond de hervorming van het rechtsonderwijs en rond recrutering in de traditionele juridische sectoren, namelijk de balie, het notariaat en de magistratuur.

Uit de referaten en de debatten kwamen volgende desiderata naar voor:

1. Een hervorming van de studies in de rechten moet leiden naar een sterk en volwaardig eindexamen. De humane wetenschappen en de juridische basis-leergangen moeten op het programma voorkomen. Een vertrouwdsheid met de eigen denktechniek van een materie zal gerealiseerd worden door de studie van concrete gevallen («case-study») in het laatste jaar.

2. Na een vergelijking tussen de regeling van de stage en de toestand van de stagiairs in Nederland, Duitsland en België, bleek de noodzaak aan de advocaat-stagiair een behoorlijke vergoeding voor zijn werk toe te kennen. Een eerste stap in die richting ware de toekenning van staatswege van een vergoeding voor de pro deo gepleite zaken.

3. Een degelijke voorbereiding tot het notariaat vereist het verscherpen van de technische kennis en een meer uitgebreide algemene juridische vorming. Er werd voorgesteld dat ernstige criteria de recrutering voor het notariaat dienen te bepalen. Volgende hervormingen werden voorgesteld: publiciteit van de vacatures, langere stage, examen van kunde na de stage en opheffing van iedere venaliteitspraktijk.

4. De magistratuur is een intellectuele en menselijk interessante loopbaan, waarvan de toegang voor de eerste tien jaar zeer beperkt blijft. De ongelijkheid tussen Waalse en Vlaamse benoemingen moet geleidelijk aan, maar zeker, verdwijnen, zodat een evenwichtige vertegenwoordiging van de bevolkingsgroepen zich ook in de magistratuur zou voordoen.

TIJDSCHRIFTEN

Omnilegie: jrg. 1962 - nr. 12:

Wetgeving.

Algemeen Fiscaal Tijdschrift: jrg. 1962 - nr. 3-4:

Teksten betreffende de hervorming. — Algemeenheden. — Inkomstenbelastingen. — Hervormingswet. — Indirekte staatsbelastingen. — Internationale overeenkomsten. — Buitenlandse belastingen.

Nederlands Juristenblad: jrg. 1963 - nr. 6:

E. Fischer-Keuls, Het gewijzigd ontwerp voor het nieuwe erfrecht. — G. F. Haase, Mr. H. C. Hooft Hasselaer †. — J. J. M. Van der Ven, Gratie voor Oorlogsmisdadigers, maar onder één voorwaarde. — S. H. Philips, Gratie aan politieke delinquenten. — H. E. Ras, Contra gratiam.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie: jrg. 1963 - nr. 4754:

S. N. van Opstall, Het ontwerp voor het zesde boek van het nieuwe Burgerlijk Wetboek Afdeling 6.1.6 (I). — R. A. Mörzer Bruyns, Renteafrek en rentevoet bij onteigening (II, slot).

Rechtsgeleerd Magazijn Themis: jrg. 1962 - nr. 6:

H. De Vries, Het Koninklijk Gezag. — H. J. Marius Gerlings, In naam des Konings.

Sociaal Economische Wetgeving: jrg. 1962 - nr. 12:

J. Rey, Ter Inleiding. — Fr. Rigaux, Europees recht en volkenrecht. — G. van Hecke, Europees recht en internationaal privaatrecht. — A. Mulder, Europees recht en internationaal strafrecht. — J. Mertens de Wilmars, De Europese Gemeenschappen en het administratief recht. — I. Samkalden, Het gemeenschapsrecht en het parlementaire stelsel.

Journal des Tribunaux: jrg. 1963 - nr. 4392:

A. Fontigny, L'article 16 de la loi du 15 juin 1935 sur l'emploi des langues en matière judiciaire. — J. Kirkpatrick, Impôt annuel et précomptes dus par les sociétés belges par actions sous l'empire de la loi du 20 novembre 1962 portant réforme des impôts sur les revenus.

Revue Pratique du Notariat Belge: jrg. 1963 - nr. 2479:

Aug. Le Hon, Donation partage d'ascendant conjonctive et cumulative. — Retour conventionnel.

Res Publica: jrg. 1962 - nr. 4:

V. Crabbe, Avant-Propos. — R. Remond, Réflexion sur la participation à la vie politique. — M. Mouskhely, La révolution communiste en marche. — K. Papaioannou, La fondation du totalitarisme. — L. Moulin, Etudes récentes sur l'U.R.S.S. — R. Declerck, Bij wijze van begroeting. — J. Dhondt, De evolutie van de partijen tussen de twee wereldoorlogen. — A. Simon, L'influence de l'Eglise sur la vie politique dans l'entre-deux guerres. — A. W. Willemsen, Het Vlaams-nationalisme als machtsfactor in de Belgische politiek tussen de twee wereldoorlogen. — V. Crabbe, La place et le rôle des techniciens et des experts. — A. Philippart, Les membres de l'Institut Belge de Science Politique.

Recueil Dalloz: jrg. 1963 - nr. 6:

Y. Loussouarn et J.-D. Bredin, La réglementation des ententes: le recul du contrôle judiciaire.

Dat voor zoveel ze sommige onjuistheden zouden inhouden, of zelfs aantijgingen die met de pleidooien niet overeenstemmen, er geen redenen toe bestaan de schrapping ervan te bevelen;

Om deze redenen,

Gezien de hoogdringendheid;
Recht doende op tegenspraak;
Voegen de beide zaken samen;

Verklaren de eisen ingeleid door de aanleggers onder littera B niet ontvankelijk en wijzen deze af;

Verklaren de eisen ingeleid door de eisers onder littera A tegen al de verweerders ontvankelijk en gegrond;

Veroordelen dienvolgens de N.V. « Anciens Etablissements de Tissage De Wael » qualitate qua en Raphaël De Wael, qualitate qua, neer te leggen ter maatschappelijke zetel of op de plaats aangeduid in de bijeenroeping, op de door de wet en statuten vereiste wijze volgens artikel 35 van de statuten minstens vijf vrije dagen op voorhand voor en met het oog op al de volgende algemene vergaderingen der N.V. « Samsa » en de N.V. « Tissages Mécaniques Louis De Wael & Cie », alle aandelen waarvan eisers onder A. eigenaar zijn, meer in het bijzonder voor en met het oog op het bijwonen van en deelnemen aan de buitengewone algemene vergaderingen, eerstdaags bijeen te roepen, om er te beraadslagen en er hun stem uit te brengen;

Veroordelen verweerders tot de kosten;

Verklaren huidig bevelschrift uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande elk rechtsmiddel en zonder borg, behalve wat de kosten betreft.

NOOT:

1. *Inhoud van de rechterlijke beslissingen in kortgeding en praktische draagwijdte.*

Het gaat hier om uitspraken in kortgeding die zonder de grond van de zaak te raken, namelijk zonder de al of niet geldigheid van de syndicaire overeenkomst ten gronde te onderzoeken, vaststellen dat de overeenkomst geen beding bevat dat toelaat te weigeren de aandelen van de syndicaire ondertekenaars neer te leggen, en derhalve de beslissing van het syndicaat deze titels niet neer te leggen als een *feitelijkheid* bestempelen.

Dergelijke uitspraken in kortgeding kunnen *verstrekkende gevolgen* meebrengen.

Inderdaad, onmiddellijk na het bevelschrift, dat uiteraard uitvoerbaar is bij voorraad, kan de beheerraad van de vennootschap, die werd aangesteld door middel van het mechanisme der syndicaire vergadering, worden omvergeworpen en vervangen door een beheerraad, waarvan de leden in alle vrijheid door de algemene vergadering der vennootschap werden verkozen.

Dit gevolg werd overigens onder ogen genomen door het arrest d.d. 30 juni 1962, waar dit zegt:

« dat... aan de genomen maatregel zijn voorlopig » karakter niet ontnemt het feit, dat hierdoor moge » lijk het ten principale betwiste syndicaire contract » tijdelijk dode letter zal blijven ».

In weinig gevallen is de macht van de voorzitter in kortgeding zo determinerend.

Inderdaad is deze eenvoudige mogelijkheid tot het omverwerpen van de beheerraad der vennootschap vaak beslissend ten gronde.

Deze uitspraken sluiten aan bij de algemene tendens der rechtspraak aan de voorzitter zetelend in kortgeding een bijna pretoriaanse macht toe te kennen, vooral dan in handelszaken waar het ritme van het zakenleven dergelijke uitbreiding vereist.

De vraag blijft nochtans open of de *schending van het stemrecht*, toekomend aan de houders van de geblokkeerde aandelen, niet zo flagrant is dat het de voorzitter in kortgeding toekomt de inbreuk op een beschikking van openbare orde der vennootschapswet vast te stellen en te verhinderen.

2. Gevolgen.

Deze beslissingen in kortgeding hebben vastgesteld dat de syndicaire overeenkomst geen enkel beding bevatte dat de trustee toeliet te weigeren aandelen van zekere ondertekenaars van de syndicaire overeenkomst neer te leggen.

Wat zou er gebeuren indien dergelijk beding in de overeenkomst werd ingelast?

De *rechter ten gronde*, bij wie de betwisting omtrent de *geldigheid* van dit beding, aanhangig gemaakt zou worden zou — volgens de tekst hiervan — de zeer delicate problemen, uiteengezet onder nrs. III. en IV. van dit commentaar, moeten beslechten. Het lijdt geen twijfel dat een definitieve beslissing zeer lang op zich zou laten wachten.

De *rechter in kortgeding*, gevat met de vraag tot *voorlopige schorsing van de toepassing van de syndicaire overeenkomst*, zou hierop niet kunnen ingaan tenzij hij zou vaststellen dat dit beding manifest wederrechtelijk is ten einde een feitelijkheid te verhinderen.

Welnu, men zou uit de geciteerde rechterlijke uitspraken a contrario kunnen afleiden dat de syndicaire ondertekenaars wel degelijk kunnen bedingen dat de gerant of de trustee van het syndicaat de macht en de bevoegdheid zal hebben, volgens de onderrichtingen der syndicaire algemene vergadering, de aandelen toebehorend aan de syndicaire ondertekenaars te blokkeren en niet neer te leggen voor een toekomstige algemene vergadering der vennootschap. Een dergelijk beding, voorkomend in een syndicaire overeenkomst zou dan tot gevolg hebben dat de syndicaire ondertekenaars zich tevergeefs tot de rechtsmacht in kortgeding zouden wenden om toch de vrije uitoefening van hun stemrecht te vorderen, waar hier *blijkbaar niet van « feitelijkheid » zou kunnen sprake zijn*.

3. De vraag ten gronde.

Daar de geciteerde beslissingen in kortgeding uitgesproken werden, blijft de grondvraag omtrent de geldigheid van een syndicaire overeenkomst ten gronde onaangeroerd.

Normaal zou de vraag ten gronde volgens de hierna volgende beginselen moeten beslist worden, waarbij samenvattend, en zonder nader op het vraagstuk in te gaan, kan worden gezegd dat in de huidige rechtsleer en rechtspraak de volgende stellingen heersen:

1. Een syndicaire overeenkomst die tot hoofddrol heeft de vrije *cessie van aandelen* te verhinderen, ten einde de belanghebbende groepen in de vennootschap gaaf te houden en ongewensten uit te sluiten, wordt algemeen als geoorloofd beschouwd (Rb. v. Kph. Luik, 20 dec. 1937, Rev. Prot. Soc. 1938, nr. 3719, p. 152; Beroep Luik, 8 dec. 1938, Rev. Prat. Soc. 1939, nr. 3785).

2. Een syndicaire overeenkomst, die er toe strekt het *stemrecht der aandeelhouders* op te heffen of te beletten, wordt algemeen als ongeoorloofd en nietig beschouwd. (Rb. v. Kph. Doornik, 21 sept. 1926, Pas. 1927, III, 35; Brussel, 23 april 1927, Rev. Prat. Soc. 1927, nr. 7254; Gent, 27 nov. 1937, Rev. Prat. Soc. 1937,

nr. 5774; Luik, 20 febr. 1940, Rev. Prat. Soc. 1947, nr. 3968); F.P., De la validité des pactes syndicaux de votation, Rev. Prat. Soc. 1924, 1924, nr. 2524; Paul Demeur, La délégation du droit de vote aux ass. gén. de soc. an., Rev. Prat. Soc. 1938, nr. 3701; R.P.D.B., Ve Sociétés Anonymes, nrs. 1378-1383; Fredericq, Traité de droit commercial, T. V., nr. 406; Nouvelles, Sociétés Anonymes, nr. 2686 en vlg.; Van Rijn, Principes de droit commercial, T. I., nr. 707; Revue Critique de Jurisprudence Belge, 1951-1952, p. 143, nr. 25.)

De bijzonderste argumenten voor deze laatste stelling zijn de volgende:

a) Dergelijke overeenkomsten verhinderen dat de mening van de aandeelhouders gevormd wordt door een werkelijke en vrije «beraadslaging» in de schoot zelf van de algemene vergadering en dat hun overtuiging in volkomen vrijheid wordt verworven.

b) Zij strekken ertoe het «algemeen stemrecht» door de wet ingesteld op te heffen en dit ten voordele van zekere aandeelhouders. Zij substitueren aan de werkelijke meerderheid der algemene vergadering der vennootschap de meerderheid binnen de syndicaire meerderheid.

c) Door de stemmen van de gegroepeerde aandeelhouders te voegen bij de stemmen waarover een bepaalde aandeelhouder beschikt, laten zij deze toe in feite een stemrecht uit te oefenen dat «hoger is dan het vijfde», bepaald bij artikel 76 vennootschaps-wet.

d) Zij kunnen er toe leiden afbreuk te doen aan de «herroepelijkheid ad nutum» der beheerders. (Cass. 28 okt. 1915, Pas. 1915, I, 475).

4. Mogelijkheid van syndicaire overeenkomst.

Zopas hebben wij gezien dat de syndicaire overeenkomst, die tot doel heeft de vrije *overdracht der aandelen* te verhinderen ten einde uit de vennootschap elke ongewenste persoon uit te sluiten, als geldig wordt beschouwd.

Wij houden er aan op te merken dat bovendien — in de mate waarin het stemrecht zelf niet wordt aangetast — de syndicaire overeenkomst bedingen mag bevatten betreffende de *uitoefening van het stemrecht*.

Maar zou de meerderheidsgroep van een vennootschap eventueel op deze wijze de beslissingen van haar inwendige meerderheid kunnen opdringen aan de algemene vergadering der vennootschap?

Hoewel dit schijnt in te druisen tegen de algemene beginselen, die beraadslagende vergaderingen beheersen, schijnt toch — in de huidige stand van de rechtspraak — dat dit resultaat bekomen kan worden door een afstand van het stemrecht vanwege de syndicaire ondertekenaars ten voordele van meerdere geranten, aan wie zij al dan niet herroepelijk mandaat hebben gegeven.

Een aandeelhouder kan inderdaad de rechten verbonden aan zijn aandelen overmaken aan een derde persoon voor een beperkte tijd of een bepaald voorwerp, en deze derde al dan niet herroepelijk mandaat geven vrij of volgens bepaalde richtlijnen te stemmen. (Cass. 13 jan. 1938, Pas. 1938, I, 6.)

Gezien de beperking van het stemrecht, voorzien door artikelen 76 en 136 van de vennootschapswet, zouden de syndicaire ondertekenaars nochtans het mechanisme van het syndicaat zo moeten construeren, dat het aantal geranten-mandatarissen voldoende is opdat elke gerant op de algemene vergadering der vennootschap niet méér stemmen zou vertegenwoordigen dan de wet toelaat.

Pierre Rôose - Leo Maeyens.

BOEKBESPREKING

L. Viaene. — *Huiszoeking en beslag in strafzaken.* — Algemene Practische Rechtsverzameling. 1962. 287 blz.

De Heer Leon Viaene, rechter in de Rechtbank van eerste aanleg te Gent, heeft in de A.P.R. een uitgebreide verhandeling gepubliceerd over «Huiszoeking en beslag in strafzaken», verhandeling die evenveel belang heeft voor de strafrechtspleging als voor het publiek recht, daar de beperking van de huiszoeking een van de grondrechten uitmaakt gewaarborgd door onze Constitutie.

De auteur heeft een volstrekt volledig onderzoek ingesteld naar alle mogelijke aangelegenheden die met de huiszoeking en inbeslagneming verband houden en door een grondige studie van rechtsleer en rechtspraak het onderwerp werkelijk volledig uitgeput.

Na algemene beschouwingen waarin de grondslag van het recht tot huiszoeking en inbeslagneming in strafzaken wordt uitgediept, onderzoekt schrijver de verschillende geldigheidsvereisten, die gesteld zijn om tot huiszoeking en beslag te kunnen overgaan, namelijk de bevoegdheid van de overheid die tot deze maatregelen gemachtigd is en de vormen waarin zij dienen te geschieden, waarbij klaarheid gebracht wordt in het dikwijls zo omstreden en soms zo weinig duidelijk begrip van de nachtelijke huiszoeking. Dezelfde punten worden onderzocht wat betreft het beslag.

Daarna bestudeert de auteur meer bijzonder de bevoegdheid van de onderzoeksrechter inzake huiszoeking en van de andere overheden die de macht bezitten om tot deze maatregel over te gaan.

Uitvoerig wordt dan de mogelijkheid van delegatie en subdelegatie van de huiszoeking nagegaan en de grenzen hiervan omschreven, terwijl enkele afzonderlijke kapitels gewijd worden aan bijzondere vraagstukken, zoals de ambtelijke opdracht aan en van buitenlandse overheden, het opsporen in post-, telegraaf- en telefoonkantoren en zoekingen in lokalen van openbare besturen.

In afzonderlijke titels gaat de Heer Viaene de voorwaarden en gevolgen na van de ontdekking op heterdaad en van de huiszoekingen die geschieden op verzoek van het hoofd van het huis of met toestemming van de bewoner.

De zeer delicate problemen, die zich voordoen bij huiszoekingen en beslagleggingen in plaatsen toegankelijk voor het publiek worden in een afzonderlijk hoofdstuk onderzocht, dat als titel draagt «Het decreet van 19-22 juli 1791», waarin alle modaliteiten nagegaan worden van zoekingen in huizen waar kansspelen worden uitgebaat en in ontuchthuizen.

De onschendbaarheden en immuniteiten, voorzien door onze Grondwet en door internationale tractaten, maken ook het voorwerp uit van een afzonderlijke titel, waarna dan de vraagstukken, die verband houden met het beroepsgeheim, behandeld worden, o.a. het beroepsgeheim van de geneesheren, advocaten en notarissen.

Het werk wordt besloten met een hoofdstuk over het toezicht op de uitoefening van de macht tot huiszoeking en inbeslagneming.

Deze beknopte aanwijzing van de inhoud geeft slechts een zeer onvolledig idee van de uitgebreidheid en de degelijkheid van de ondernomen studie. Er is geen praktisch probleem dat niet door de auteur onder het oog wordt genomen, zoals er ook geen wetenschappelijk twistpunt is waarin hij niet op uiterst redelijke en verantwoorde wijze zijn mening zegt en dit alles wordt gestaafd door een overvloed van bewijspplaatsen, zodat in deze verhandeling werkelijk alles te